

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک خپرونه

اووم کال، اووه اویایمه گڼه د ۱۳۹۲ کال د لړم میاشت

سوله په اقتصادي پرمختګ کې

د افغانستان بانک خبرتيا!

د افغانستان بانک د قانون د دري دېرشمې مادې مطابق د افغانستان رایجې پیسې او پولې واحد افغانی دي، له همدې امله د ټولو افغانانو، دولتي او خصوصي ادارو او مؤسسو څخه غوښتل کیږي خو په قرار دادونو، نورو معاملو او په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي، ځکه چې افغانی په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده چې ستاسو د اقتصادي برنامو جوړونه په ثبات کې ګټوره تمامیږي. ■

- د دې ګڼې مطالب
- مالي تمويل ته د لاسرسۍ دويم کنفرانس او...
- ويژه ګۍ های توسعه یافتګۍ و عدم توسعه -
- سوله په اقتصادي پرمختګ کې
- نړېوال توب څه ته وايي؟
- زراعت يا پايه ريزی ساختار اقتصادي کشور
- سياست های پولی و نقش آن در توسعه اقتصادي
- يوبريالي سوداګر څوک او د هغه ځانګړې تياوی څه دی
- اخبار اقتصادي جهان
- ده کشور برتر توليدکننده نفت در جهان
- نړيوال بانک: په افغانستان کې د پانګونې بهير...
- د افغانستان د بانکدارۍ قانون
- بانکداري اسلامي در افغانستان
- فساد اقتصادي و چګونګۍ مبارزه با آن در پروسه...

- بانک
- صاحب امتياز: د افغانستان بانک
- مدیر مسوول: يما عفيف
- ګزارشگران: عبداللطيف باياني و عبدالحفيظ شاهين
- دیزاین: خالد احمد فيضي
- فوتوژورناليست: زیرک مليا
- آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک
- تېلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱
- فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵
- پست الکترونيکي: magazine@centralbank.gov.af
- صفحه الکترونيکي: www.centralbank.gov.af

ياد آوری: به غير از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامين و مقالات ديگر به نويسندگان آن بر می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

افغانستان در زمینه صدور جواز سرمایه گذاری در میان کشور های آسیای جنوبی مقام اول را کسب نمود

گزارش اخیر بانک جهانی می‌رساند که افغانستان در زمینه صدور جواز سرمایه گذاری در میان کشور های آسیای جنوبی مقام نخست و در جهان به مقام بیست و چهارم دست یافته است. این در حالیست که افغانستان در سال گذشته در جهان مقام بیست و هشتم را کسب نموده بود.

افغانستان در طول دهه گذشته تسهیلات زیادی را به منظور افزایش سرمایه گذاری در بخش های مختلف برای سکتور خصوصی کشور فراهم نموده است. براساس این تسهیلات روند سرمایه گذاری در سکتور های مختلف با گذشت زمان افزایش یافته و در نتیجه طی دهه گذشته میزان سرمایه گذاری به هشت میلیارد دالر رسیده است.

باوجود همه سهولت ها و دستاورد ها، بعضاً در بخش سرمایه گذاری فراز و نشیب های موجود بوده که سبب شده است تا سرمایه گذاری ها کاهش یابد که عمدتاً به وضعیت امنیتی کشور بر می گردد.

با در نظر داشت یک سلسله مشکلات در عرصه صدور جواز

سرمایه گذاری، اداره حمایت از سرمایه گذاری افغانستان (آیسا) تلاش نمود تا شیوه و طرز العمل روند جوازدهی را که یکی از شاخص های مهم سرمایه گذاری می باشد، تسهیل بخشد. این همه تلاش ها بی نتیجه نمانده، نتایج مطلوبی را نیز به همراه داشت که توانست سبب افزایش روند سرمایه گذاری داخلی و خارجی در کشور گردد و دستاوردی برای افغانستان محسوب شود. دولت افغانستان در پهلوی سهل سازی اعطای جواز به متشبهین سهولت های دیگری چون: اجرای قرضه های طویل المدت از طریق بانکهای کشور، توزیع برق و زمین، حمایت از سرمایه گذاران، تعیین مالیات کمتر و ... به سرمایه گذاران فراهم نموده است.

ایجاد چنین زمینه ها می تواند سبب افزایش هر چه بیشتر سرمایه گذاری در کشور شود که در نهایت اعتماد سرمایه گذاران را برای سرمایه گذاری در عرصه های مختلف جلب و زمینه رشد پایدار اقتصادی در کشور را مهیا سازد. □

مالي تمويل ته د لاسرسۍ

دويم کنفرانس او نندارتون جوړ شو

"د افغانستان د بانکونو ټولنه (ABA) وياړي چې يوځل بيا مالي تمويل ته د لاسرسۍ په دويم نندارتون کې د افغانستان په اقتصاد کې د لويو دخيلو اړخونو، لکه د دولتي ارګانونو درنو استازو او دوه اړخيزو همکارانو، مالي بنسټونو، د ټولو کچو تشبثاتو او غير انتفاعي سازمانونو کوربه توب کوي".

څرنگه چې په لومړي نندارتون کې مو وليدل، دغه نندارتون به هم داسې يو چاپېريال برابر کړي چې په هغه کې ګډوډوال له يو بل سره معلومات تبادله کړي، مالي بنسټونه د خصوصي سکتور د مالي اړتياوو په اړه پوهه ترلاسه کړي او خپل مالي خدمات او محصولات په ننداره کېږدي او تشبثات د خپلو مالي اړتياوو لپاره موجودې زېرمې، فرصتونه او حل لارې وپېژني.

دغه نندارتون د تېر کال د نندارتون په پرتله ډېر زيات اهميت لري. په ۲۰۱۴ کال کې د اټکل شويو ټولنيزو او سياسي بدلونونو په رارسېدو سره، د افغانستان د اقتصاد په وړاندې له واقع کېدونکو ننگونو څخه انکار نشي کېدای. مونږ هيله من يو چې په دې نندارتون کې ځينې دغه ډول اندېښنې د مالي سکتور،

د روان کال د لړم د مياشتې په لومړيو کې مالي تمويل ته د لاسرسۍ دويم نندارتون چې د افغانستان د بانکدارانو د ټولنې په نوښت په بانکي سيستم باندې د خلکو د باور، د بانکونو څخه د ملاتړ او پيږدونکو ته په بانکي خدمتونو کې د اسانتياوو د رامنځته کولو په موخه جوړ شوی و.

د افغانستان د بانکدارانو د ټولنې په دغه کنفرانس او نندارتون کې چې د انترکانټيننتال هوټل په بالروم کې جوړه شوې وه، د مخابراتو او معلوماتي تکنالوژۍ وزير ښاغلي امير زي سنگين، د افغانستان بانک دويم مرستيال ښاغلی الحاج محمد عيسى طراب، د امريکا د متحده ايالاتو سفير، د سوداګريزو بانکونو رئيسانو، د افغانستان د سوداګرۍ د خونې او صنايعو مرستيال، د اقتصاد ادارو رئيسانو، د کابل پوهنتون د اقتصاد پوهنځي استاذانو او د هېواد د ډله ايزو خبري رسنيو ژورناليستانو ګډون کړی و.

د دې کنفرانس په پيل کې د افغانستان د بانکدارانو د ټولنې رئيس ښاغلي خليل الله صديق د دې کنفرانس او نندارتون د جوړېدو او موخې په هکله وويل:

د افغانستان بانکي نظام چې لرغونتيا يې له اويا کلونو زياتيږي، ډېرې لوړې جوړې تجربه کړي دي. دا نظام له ۲۰۰۲ ميلادي کال څخه مخکې په ډېر ګډوډ حالت کې ؤ او کړنې يې هم سستې مخکې تللې. له ۲۰۰۲ کال څخه وروسته په بانکي نظام کې د پام وړ بدلونونه او پرمختګونه رامنځته شول چې کولای شو هغې ته د هېواد په بانکي نظام کې د نوې پاڼې نوم ورکړو. اوس مهال د افغانستان بانکي نظام له ۱۶ بانکونو جوړ دی چې له هغې ډلې ۳ دولتي بانکونه، ۹ خصوصي بانکونه او پاتې نور يې د بهرنيو بانکونو نمايندګۍ دي چې د افغانستان د بانکدارۍ قانون پر بنسټ فعاليت کوي.

د تيرې لسيزې په اوږدو کې د هېواد د اقتصاد په ټولو برخو کې د بانکي نظام لاسته راوړنې د پام وړ دي او د هېواد بانکونه د اوسني عصر په مدرنو سيستمونو سمبال شوي دي. د هېواد بانکونه ډاډمن، چټکه او معياري بانکي خدمتونه او ليردونې زمونږه هېواد والو او د هېواد نورو برخو ته وړاندې کوي چې له دې لارې خلکو ته زياتې اسانتياوې برابرې شوي دي.

ګرځي. دغه پرمختګ باید د افغانانو ترڅنګ په کلکه درېدلو ته د دې سکتور ژمنتیا وګڼل شي، چې اهمیت به یې د هېواد د اقتصاد په ثبات کې په راتلونکو وختونو کې ثابت شي.

مونږ په ډېرې لېوالتیا د دغه نندارتون په انتظار یو، او هیله من یو چې ګډونوال ارزښتناک معلومات سره تبادله کړي او په راتلونکو میاشتو کې مالی تمویل ته د لاسرسي د ډېرولو لپاره فرصتونه برابر کړي.

وروسته د د افغانستان بانک دویم مرستیال ښاغلي الحاج محمد عیسی طراب مالی تمویل ته د لاسرسي به هکله وویل:

زمونږ سره یې د یوه پیاوړي مالی سکتور په هیله په روانو زیارونو او هڅو کې مرستې او ملاتړ کړی دی.

د افغانستان مالی سکتور د بانکونو لخوا د کارېدونکي بې ځانګې بانکوالی او برېښنایي تادیاتو د طرحې تطبیق ته د ژمنتیا په څرګندولو سره یو لړ لوی ګامونه پورته کوي. له همدې کبله بې ځانګې بانکوالي او برېښنایي تادیات د سړکال د نندارتون اصلي موضوع جوړوي. دا ډول لوی ګامونه تر افغان تشبثاتو او کورنیو پورې د مالی خدماتو د لمنې غځولو او پراخولو ته د مالی سکتور د ژمنتیا څرګندونه کوي، چې د مشتریانو د شمېر د زیاتوالي سبب

چې د هېواد د اقتصاد شمزۍ ده، د زیاتې پیاوړتیا په ښودلو سره پیکه او له منځه یوسو. د افغانستان د بانکونو ټولنه پرله پسې زیار باسي ترڅو په سوداګریزو بانکونو کې د شرکتی چارو د اداره کولو بهیر غښتلی کړي او د افغانستان د بانکوالی د سکتور راڅرګندېدنه د یو لړ نوښتونو لکه برېښنایي خبرپاڼو، د ۲۰۱۳ کال د سایبوس په نندارتون کې د ګډون، په ټول افغانستان کې تمویل ته د لاسرسي تر بهیر لاندې د کاروبارونو او بانکونو د حوزې محورو او سکتور محورو ګردیو مېزونو د جوړولو له لارې ډېره کړي. مونږ د امریکا له نړیوالې پرمختیایي ادارې څخه منندوی یو چې

ډېر خوښ يم چې مالي تمویل ته د لاسرسي د دویم کلني نندارتون په پراښته غونډه کې چې د افغانستان د بانکونو د ټولنې له خوا برابر شوې برخه اخلم.

مالي تمویل ته د لاسرسي نندارتون په چټک ډول د یوې داسې پېښې په توګه ننداره کېږي چې په هېواد کې د مالي سکټور د وروستیو پرمختګونو او بریالیتوبونو څرګندويي کوي، سره له دې چې پرمختګ له مسئولیت څخه ترلاسه کېږي.

د دې لپاره چې ډاډ ترلاسه کړو چې بانکونه په شفاف ډول او له نړیوالو ستندردونو سره سم پرمختګ کوي، نه یوازې بانکونو بلکه د افغانستان بانک ته هم زیات مسئولیت متوجه کېږي. دا چاره د افغانستان بانک د کلیدو موخو لکه د جواز ورکړه، د مقرراتو برابرول او د بانکي تادیاتو نظارت چې د یو اغېزناک تادیاتي سیستم د پرمختګ او د تادیاتي معاملاتو د تصفیې سبب کېږي، مطابق ترسره کېږي.

په نړۍ کې د پالیسي جوړونکو ډلو تر منځ د څانګو پرته بانکدارۍ د ګرندیتوب په موخه ډیرې موافقې د څرګندیدو په درشل کې دی چې د مالي خدماتو لاسرسي ته سمون او پرمختګ ښیي چې له نیکه مرغه دا ډول هڅې په افغانستان کې هم روانې دي.

د افغانستان بانک له نړۍ سره مل دا ډول موازي ګامونه پورته کول او مالي

خدماتو ته د لاسرسي د اسانولو او له څانګې پرته بانکدارۍ او برېښنایي تادیاتي سیستم ستاینه کوي.

ډېر خوشحاله يم چې ووايم په افغانستان کې له څانګې پرته بانکداري په ګړندي ډول د پراختیا په حال کې ده او له شک پرته دا ډول بانکدارۍ مالي خدماتو ته د لاسرسي د لوړولو په برخه کې پراخ رول لوبولای شي. په دې برخه کې د افغانستان بانک په بریالیتوب سره د برېښنایي پیسو د انستیتیوت لایسنسونه د مایل دوو شبکو ته ورکړي دي چې دریم پې هم تر کار لاندې دی.

سربېره پر دې د افغانستان بانک په هېواد کې د له څانګې پرته بانکدارۍ د ترویج او پرمختګ په موخه نورې مقرري هم تر کار لاندې نیولې دي. په تېر کال کې د افغانستان بانک بله لویه لاسته راوړنه په بریالي ډول د متحرکې وثیقې ریجیستري وه. دا بریالیتوب د شخصي مالي انستیتوتونو په مرسته ترلاسه شو.

د دې لپاره چې پیاوړی مالي سکټور ولرو، قوانینو او مقرراتو او د بانکونو، نورو مالي بنسټونو او د افغانستان بانک تر منځ د سالمو اړیکو ټینګښت ته اړتیا ده. دا چاره د مالي سکټور د بنسټونو په مرسته شونې ده او د افغانستان د بانکونو له ټولنې څخه هیله لرو چې په دې ډګر کې یوه کلیدي لوبغاړې و اوسي. باید ومنم

چې د افغانستان د بانکونو ټولنې د یوې ځواکمنې مرجع په توګه توانېدلې چې د سوداګریزو بانکونو او د افغانستان بانک ترمنځ سالمې اړیکې رامنځته کړي او د پرمختللي مالي سکټور په لور یې خپلې هڅې نه دي سپمولې.

له دغه فرصت څخه په استفادې سره غواړم د امریکا د متحده ایالاتونو له نړیوالې پرمختیايي ادارې USAID څخه چې د افغانستان د بانکونو ټولنې د ځواکمنتیا په موخه چې د ځواکمن او پرمختللي مالي سکټور، مالي تمویل ته لاسرسي، خلکو ته د دندې پیدا کول، اقتصادي پرمختګ او د یوه سوله ییز افغانستان لپاره هڅې کوي، مننه وکړم.

در پایان کنفرانس سفیر ایالات متحده امریکا در افغانستان روی کمک های جامعه جهانی و ایالات متحده امریکا برای نظام بانکی و مالی افغانستان صحبت نمود.

په دې نندارتون کې سوداګریزو بانکونو، مخابراتي مؤسسو او شرکتونو، د لاسي صنایعو کوچنیو تولیدي کارخانو خپل محصولات نندارې ته وړاندې کړي و. دا نندارتون د افغانستان د بانکدارۍ او مالي نظام لخوا د ترسره شویو پرمختیاوو، اقداماتو او پرمختګونو ښکارندويي کوي چې دریو ورځو لپاره یې دوام درلوده. ■

ویژه گی های توسعه یافتگی و عدم توسعه یافتگی اقتصادی

حسب الله ذکی

مدیر بخش خطرات منابع

بشری و عملیاتی آمریت

خطرات مالی د افغانستان بانک

افغانستان با وجود داشتن منابع طبیعی فراوان (سه هزار میلیارد دالری)، منابع آبی فراوان، موقعیت خوب جیواکانومیک، جیوپولتیک، کمک ها و همکاری های جامعه جهانی و کشور های توسعه یافته جهان هنوز هم وضعیت آن قابل قبول نمی باشد. پس راه حل آن چیست و چطور میتوانیم

زیرا بر اساس مهم شمردن این مسئله، تفاوت ها میان کشورهای توسعه یافته و کشورهای توسعه نیافته، باعث تشویق و ترغیب کشورهای در حال توسعه جهت نیل به رشد و توسعه اقتصادی میشود. به صورت کل ویژگی های کشورهای توسعه نیافته عبارتند از:

الف: ویژگی های اقتصادی (وابستگی اقتصادی، وابستگی اقتصاد ملی به صادرات مواد خام، وابستگی وارداتی، ورود سرمایه های خارجی، عدم ثبات مبادلات، سطح بلند بیکاری و کم کاری، سطح نازل درآمد سرانه، وابستگی به تولیدات زراعتی و مواد اولیه صادراتی).

ب: ویژگی های غیر اقتصادی (سطح پایین زندگی بصورت عموم، سطح پایین بهره وری، عدم توزیع عادلانه ثروت، بی کفایتی دولت ها، نرخ بلند رشد جمعیت، وضع نامناسب صحت همگانی، سطح بلند بی سواد، دوگانگی اقتصاد) در حالیکه موضوع برعکس آن در کشورهای توسعه یافته وجود دارد به شکلی که این کشورها کوشش میکنند تا به توسعه پایدار دست یابند.

گرچه توسعه یک پدیده عینی اقتصادی - اجتماعی می باشد، ولی برخلاف رشد، امر پیچیده و چند بُعدی است و به آسانی نمی توان با شاخص های کمی، مانند درآمد سرانه، ازدیاد پس انداز و سرمایه گذاری، انتقال تکنالوژی پیشرفته از جوامع صنعتی مُدرن به کشورهای عقب مانده جهان سوم اندازه گیری کرد. زیرا علاوه بر بهبود وضع اقتصادی و پیشرفت تکنالوژی و ازدیاد ثروت ملی، باید تغییرات اساسی کیفی در ساخت اجتماعی، سیاسی و فرهنگی نیز پدید آید. امروز کشورهای جهان بر اساس معیارها و استندردهای چون توسعه اقتصادی، توسعه سیاسی، توسعه فرهنگی، توسعه اجتماعی طبقه بندی و تفکیک میشوند که یکی از این دسته بندی ها سطح توسعه اقتصادی کشور هاست که نظر به آن، کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه مطرح میگردد، بنا هر کدام از کشورها ویژه گی های منحصر به خود را دارند. در این مقاله سعی به عمل آمده تا ویژگی های توسعه یافتگی و عدم توسعه یافتگی کشورها مورد بحث قرار گیرد،

کشور خود را در جمله کشورهای توسعه یافته قرار دهیم؟ راه های رسیدن به توسعه اقتصادی کدام ها اند؟ موانع توسعه نیافتگی اقتصاد افغانستان کدام ها اند؟ این ها سوالاتی اند که به ارتباط وضعیت اقتصادی افغانستان مطرح میشوند.

در اقتصاد دو اصطلاح کلی و عمومی موجود است: رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی که در ابتدا در مورد این اصطلاحات روشنی می اندازیم، این دو اصطلاح قابل تفکیک هستند، لیکن توسعه مفهوم عام و کلی دارد که شامل ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و مدیریتی می شود. توسعه که به مفهوم اقتصادی آنرا انکشاف اقتصادی نیز میگویند، دارای مفهوم چند بُعدی بوده که ابعاد چون اقتصاد، سیاست و جامعه را در بر می گیرد و در لغت به معنی گسترش و بهبود است. در تعاریفی که از توسعه اقتصادی ارائه شده به طور ضمنی به مفهوم بهبود گسترش وضع اقتصادی کشورها اشاره شده است. توسعه اقتصادی فقط به رشد اقتصادی محدود نمیشود، بلکه در بُعد گسترده تری مسایل مربوط به فقر، نابرابری، شهر نشینی، مهاجرت، بیکاری، توزیع درآمد و شاخص های

اجتماعی را نیز در بر میگیرد. شاخص ها و معیار های توسعه اقتصادی عبارت از: تولید ناخالص ملی، تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه، شاخص کیفیت فیزیکی زندگی، شاخص توسعه انسانی می باشد. همچنان شاخص های دیگری نیز وجود دارد: دسترسی عموم به تسهیلات صحتی و آب آشامیدنی سالم، تمرکززدایی و مشارکت، میزان دوگانگی (بخش سنتی - بخش مدرن) میزان سازگاری و همگانی قومی و فرهنگی، میزان تنش های اجتماعی، درجه انسجام و وحدت ملی، قدرت نهادهای دموکراتیک، قدرت سیاسی برگزیدگان، تعهد رهبری به توسعه اقتصادی و میزان دسترسی به انترنت.

از نظر شومپتر، توسعه تغییرات مداوم و خود به خودی در کشورهای در حال توسعه که بعد از استقلال سیاسی تعادل اقتصادی موجود در اقتصاد را از دست داده اند، می باشد. میردال میگوید توسعه اقتصادی عبارت از حرکت یک سیستم یک دست اجتماعی به سمت جلو است و همچنین به عقیده وی در توسعه نه تنها روش تولید و توزیع محصولات و حجم تولید مدنظر می باشد، بلکه تغییرات در سطح زندگی، نهادهای جامعه و سیاستها نیز مورد

توجه است. به نظر فریدمن توسعه عبارت از یک روند خلاق و نوآور در جهت ایجاد تغییرات زیر بنایی در سیستم اجتماعی است، بناً مفهوم توسعه از رشد گسترده تر است. اکثر کشورها جهت نیل به رفاه عمومی در جوامع شان تلاش بیشتر جهت انکشاف اقتصادی مینمایند. پروفیسور دادلی میگوید: "در مورد توسعه هر کشوری باید به سه سوال اساسی پاسخ دهیم: فقر چه تغییری کرده است؟ بیکاری چه تغییری کرده است؟ نابرابری چه تغییری کرده است؟ وی معتقد است، اگر یک یا دو مورد از مسایل فوق بدتر شده باشند، حتی اگر درآمد سرانه دو برابر شده باشد، نمی توان گفت توسعه صورت گرفته است."

رشد به مفهوم بزرگ شدن است و معنی کمی و عددی دارد، همچنان معیار قابل قبول اندازه گیری مثل قد، وزن، سن و جمعیت می باشد که تغییر کمی هر متغیر طی یک دوره زمان معین را نشان میدهد. رشد اقتصادی یکی از اهداف کلان اقتصادی است و به معنی افزایش تولید کالاها و خدمات در یک دوره معین معمولاً (یکسال) است. همچنان یک تعریف دیگری نیز به ارتباط رشد اقتصادی موجود است،

رشد اقتصادی عبارت از افزایش تولید ملی واقعی سرانه یک کشور در طول یک دوره معین است. علاوه بر تولید ملی واقعی سرانه، از تولید ملی اسمی یا واقعی، تولید ناخالص داخلی اسمی و تولید ناخالص داخلی سرانه به عنوان شاخص های رشد اقتصادی می توان استفاده کرد. دانشمندان اقتصادی نیز تعاریف متعددی به ارتباط رشد اقتصادی دارند، مثل (فریدمن) رشد را گسترش سیستم اقتصادی در جهات مختلف بدون تغییر در زیربنای آن میدانند. (شومپتر) رشد را تغییرات آرام و تدریجی در شرایط اقتصادی در دراز مدت که در نتیجه افزایش تدریجی در نرخ پس اندازها و جمعیت ایجاد میشود، می داند. در تمام تعاریف بالا رشد اقتصادی به عنوان پدیده کمی تغییرات در میزان تولید ملی است؛ این تغییرات ممکن مثبت یا منفی باشد. بنا بر این رشد اقتصادی می تواند مثبت و هم منفی باشد. در صورتی که تغییری در تولید صورت نگیرد رشد اقتصادی برابر صفر خواهد بود.

رشد اقتصادی در نتیجه دو عامل ذیل افزایش میابد: افزایش عوامل تولید (نیروی کار، سرمایه، زمین) از نظر کمی و عامل دوم تخصیص مناسب تر

منابع و افزایش کیفیت عوامل تولید. مهمترین معیارها برای ویژگی های توسعه یافتگی و عدم توسعه یافتگی کشورها عبارتند از:

تولید ناخالص ملی GNP: اولین شاخص اندازه گیری توسعه اقتصادی به شمار میرود. تولید ناخالص ملی ارزش تمام کالاها و خدمات نهایی تولید شده به قیمت جاری طی یک دوره مالی معین معمولاً یک سال است. به نظر می رسد، کشوری که **GNP** بالاتر داشته باشد از قدرت، ثروت و امکانات بیشتری برخوردار است. این شاخص تا حدی گمراه کننده می باشد، زیرا متغیرهای اساسی نظیر رشد قیمتها، رشد جمعیت، توزیع درآمد، آلودگی محیط زیست، اقتصاد زیر زمینی و تولید خود مصرفی انعکاس مناسبی در آن ندارند.

تولید سرانه واقعی، درآمد ملی یا درآمد سرانه: دومین شاخصی که برای اندازه گیری توسعه اقتصادی معرفی شده است، تولید واقعی سرانه می باشد. تولید واقعی سرانه عبارت از تقسیم تولید ناخالص ملی به قیمت های ثابت تقسیم بر کل جمعیت کشور است. بناً یکی از معیارهای کمی اندازه گیری توسعه نیافتگی یا توسعه یافتگی، درآمد سرانه یک کشور می باشد. گرچه

کشوری با درآمد سرانه بالا را نمی توان لزوماً توسعه یافته تلقی کرد، اما هر کشور توسعه یافته دارای درآمد سرانه نسبتاً بالایی است. تقریباً کشور توسعه یافته ای وجود ندارد که سطح درآمد سرانه آن پایین و مثلاً مشابه کشورهای افریقایی باشد. اگر این شاخص را در افغانستان ارزیابی کنیم دیده میشود که بر اساس گزارش بانک جهانی عاید سرانه فی افغان بیشتر از هزار دالر امریکایی است که به مقایسه کشور های پیشرفته یک مبلغ بسیار کوچک را نشان میدهد.

تداوم رشد معقول اقتصادی: گرچه ممکن است کشورهای توسعه یافته دارای نرخ رشد خیلی بالایی نباشد اما کشورهای توسعه یافته معمولاً در رشد اقتصادی دارای ثبات هستند و اگر گاهی رشد اقتصادی آن ها به دلیلی دچار کاهش شود، مجدداً تمایل به بازگشت به وضعیت عادی را دارند. این در حالی است که یک کشور توسعه نیافته نظر به دلیلی موقتاً صاحب رشد قابل توجهی شود، با تغییر جزئی در شرایط رشد اقتصادی آن دچار کاهش شدید شده و تمایل بازگشت به رشد بالا را ندارد.

توزیع درآمد: برخورداری و رفاه جامعه

»

بستگی به توزیع مناسب درآمد دارد. توزیع درآمد در کشورهای توسعه نیافته نسبت به کشورهای توسعه یافته از شدت نابرابری بیشتری برخوردار است. نکته مهم آن است که نابرابری توزیع درآمد در کشورهای توسعه نیافته سبب پدید آمدن موقعیت ممتاز و منزلت اجتماعی ویژه ای برای ثروتمندان می شود که انواع تبعیض ها را به همراه دارد. رشد نامتوازنی که در افغانستان در سکتور های اقتصادی موجود میباشد، باعث نابرابری در توزیع عاید بین افراد جامعه شده است. برای اندازه گیری توزیع درآمد ابزار هایی نظیر ضریب جینی، منحنی لورنز، شاخص تایل و معیار اتکینسون و غیره استفاده می شود. نرخ رشد جمعیت: به طور کُل در کشورهای توسعه یافته نرخ رشد جمعیت بسیار پایین و در برخی موارد صفر است. در حالی که در اغلب کشورهای توسعه نیافته نرخ رشد جمعیت نسبتاً بالاست. رشد اندک جمعیت در کشورهای توسعه یافته عمدتاً ناشی از کاهش نرخ زاد و ولد است، در حالی که رشد بالای جمعیت در کشورهای توسعه نیافته بیشتر ناشی از بلند بودن نرخ زاد و ولد است. گرچه نرخ مرگ و میر در کشورهای توسعه

نیافته نیز تا حد قابل توجهی کاهش یافته است، اما هنوز در مقایسه با کشورهای توسعه یافته به حد بالا قرار دارد.

تغییر ساختار اقتصادی: هدف از تغییر ساختار، افزایش سهم نیروی کار و ارزش افزوده در بخشهای خدمات و صنعت نسبت به بخش زراعت است که در مراحل طبیعی توسعه صورت میگیرد.

نرخ باسوادی و بیسوادی: به طور معمول نرخ بیسوادی در کشورهای توسعه یافته بسیار پایین و تقریباً صفر است. در حالی که نرخ بیسوادی در کشورهای توسعه نیافته بسیار بالا است. در ضمن باید توجه داشت که کیفیت باسوادی در کشورهای توسعه یافته بسیار متفاوت از کشورهای توسعه نیافته است. در کشورهای توسعه یافته افراد باسواد علاوه بر این که سواد خواندن و نوشتن دارند، دارای یک فن و مهارت شغلی مرتبط با سواد خود می باشند و حال آنکه آمار باسواد در کشورهای توسعه نیافته عمدتاً بر سواد خواندن و نوشتن تاکید دارند. بر علاوه فیصدی جمعیت اهل مطالعه در کشورهای توسعه یافته بسیار بالاتر از کشورهای توسعه نیافته است.

میزان فقر: جنبه دیگر توزیع درآمد وسعت فقر است. وسعت فقر به دو عامل بستگی دارد: اول سطح متوسط درآمد ملی دوم درجه نابرابری در توزیع درآمد. بناً در هر سطحی از درآمد ملی سرانه، هرچه توزیع درآمد ناعادلانه تر باشد، میزان فقر بیشتر است. متقابلاً هر چه سطح درآمد پایین تر باشد، میزان فقر بیشتر است. بر اساس گزارش وزارت زراعت نفوس فقیر در کشور از ۵ میلیون در سال های اخیر به ۹ میلیون افزایش یافته است که قسمت زیاد این افراد در دهات کشور متمرکز است و شغل اصلی شان زراعت است. آمار ها نشان می دهند که دست کم یک سوم جمعیت ساکن در کشورهای در حال گذر از فقر رنج می برند. ترکیب تولید و مصرف: در کشورهای توسعه یافته طی مراحل توسعه، هم از لحاظ تولید و هم از لحاظ مصرف به تدریج از سهم محصولات زراعتی کاسته می شد. ادامه روند به این صورت بود که ابتدا بر سهم محصولات صنعتی افزوده شده، بعد به همراه کاهش آن از سهم محصولات زراعتی و صنعتی بر سهم خدمات افزوده می شد. به عبارت دیگر امروز فیصدی بالایی تولید و مصرف کشورهای

»

توسعه یافته از نوع خاصی خدمات مانند تحصیل، تفریح، ورزش، هنر، مراقبت های درمانی و مواردی از این قبیل می باشد. در کشورهای در حال توسعه به طور معمول سهم تولید و مصرف محصولات زراعتی و برخی اقلام نسبتاً ضروری صنعتی از کُل تولید و مصرف بالاتر است. زیرا در سطوح پایین درآمد معمولاً فیصدی بالایی درآمد، صرف کالاهای ضروری می شود. در برخی از کشورهای در حال توسعه رشد سریع جمعیت و عدم قابلیت جذب نیروی کار توسط بخش کشاورزی و عدم امنیت کافی و سایر موانع بازدارنده، سبب شده است تا سهم خدمات از کُل تولید ملی بسیار بالا باشد.

دسترسی به امکانات آموزشی و صحتی: یکی دیگر از شاخص های توسعه، دسترسی به امکانات صحتی نظیر آب آشامیدنی، جلوگیری از مرگ و میر کودکان و امید به زندگی است. همچنان از شاخصهای که مورد تاکید سازمان ملل متحد قرار دارد، گسترش امکانات آموزشی و دسترسی سهل و رایگان تمام افراد به امکانات آموزشی است. در کشورهای توسعه یافته تسهیلات آموزشی از قبیل مصارف سرانه آموزش، تعداد معلم نسبت به دانش

آموز و دانشجو، مساحت فضای آموزشی نسبت به دانش آموز و دانشجو، سرانه کتاب دانش آموز و دانشجو و مواردی از این قبیل بالاتر از کشورهای در حال توسعه است. همچنین تحصیلات همراه با آزمایش و عمل یا به صورت کاربردی است که سبب ایجاد نوآوری های تکنالوژیکی می شود. هم چنین در کشورهای توسعه یافته تسهیلات صحتی و درمانی از قبیل تعداد پزشک به نسبت یک جمعیت مشخص، سرانه بستر شفاخانه، مصارف سرانه بهداشتی بسیار بالاتر از کشورهای در حال توسعه است.

نرخ اشتغال و بیکاری: به هر اندازه ای که تعداد بیشتری از نیروی کار فعال جامعه به کار دایمی مشغول شوند و نسبت شاغلین به کُل نیروی کار جامعه افزایش یابد؛ تولید ناخالص ملی، درآمد واقعی سرانه و رفاه اقتصادی جامعه افزایش می یابد. بیکاری از مشکلات بزرگ اقتصادی در بسیاری از کشورهای جهان سوم و حتی در کشورهای پیشرفته است. به این ترتیب اولاً، فیصدی بیکاری در کشورهای توسعه نیافته بسیار بالاست و ثانیاً، با احتساب بیکاری پنهان در این کشورها که فیصدی قابل توجهی از نیروی کار

را در خود جا داده است. کم کاری گسترده در بخش دولتی، ابعاد بیکاری در کشورهای توسعه نیافته بسیار گسترده است. نکته دیگر این که جمعیت بیکار در کشورهای توسعه یافته تحت پوشش سیستم های تأمین اجتماعی است و حال آنکه در کشورهای توسعه نیافته جمعیت بیکار از پوشش حمایتی مناسبی بهره مند نیستند. سرانجام با مطالعه و تحلیل از وضعیت اقتصاد افغانستان به این نتیجه میرسیم، که افغانستان در اکثر ابعاد از سیاست گرفته تا اقتصاد با عدم توسعه یافتگی مواجه است و از جمله کشور های در حال توسعه محسوب میگردد، اگر بخواهیم از لحاظ موضعی افغانستان را از جمله کشورهای جهان سوم محسوب کنیم، نیاز است تا معیارهای مقایسه کشورهای جهان سوم را برشمریم. تولید ناخالص ملی اندک، سکتور زراعتی عنعنوی و سنتی، فقر مزمن، بیکاری، ضعف در نظام رقابتی صنعتی، نهادهای سیاسی و اجتماعی توسعه نیافته، مشکلات مربوط به انتقال قدرت و مشروعیت سیاسی، تقسیم ناعادلانه ثروت و نوسان در تعریف منافع ملی از معیارهای بارز کشورهای جهان سومی یا در حال توسعه است و افغانستان تقریباً

»

با تمام مشکلاتی که برشمردیم، دست و پنجه نرم می کند.

نظر به اعداد و ارقام ارائه شده در سال ۲۰۱۲ از مراجع معتبر کشور تولید ناخالص داخلی ۱۹.۸۵ بلیون دالر، عاید سرانه واقعی ۱۰۰۰ دالر امریکایی و همچنان رشد اقتصادی کشور بین ۶ الی ۷ فیصد تخمین گردیده است، ۳۶ فیصد نفوس زیر خط فقر زندگی میکنند، همچنان ۱۵ میلیون نفر نیروی کار دارد که از جمله ۳۵ فیصد نیروی بیکار در کشور موجود است نظر به این موضوعات افغانستان یک تفاوت کُلی را نسبت به کشور های توسعه یافته دارا میباشد. با وجود آن هم به مقایسه سال های گذشته افغانستان حد اقل توانسته دورنمای اقتصادی خود را رقم بزند، مطابق استراتیژی انکشاف ملی، افغانستان توانسته است بعضی اصلاحات را در سکتور های کلیدی کشور توسعه دهد، بناً نقطه ثقل توسعه کشور بر سه محور زراعت، مواصلات منطقه‌ای و معادن استوار است. ثبات اقتصادی افغانستان بستگی به فراهم آوری نیازهای داخلی توسط منابع داخلی دارد. همچنان افغانستان وابستگی های نیز به کشور های بیرونی دارد، زیرا افغانستان سرمایه کافی به دسترس ندارد

و به طور نابرابر با کشور های صنعتی جهان مبادلات تجارتي را انجام میدهد و از نگاه ساختاری وابسته به بیرون است.

هدف اساسی از توسعه اقتصادی نیل به رفاه و آسایش زندگی است. بناً افغانستان جهت نیل به این هدف باید یک سلسله تدابیر و استراتیژی های را روی دست گیرد، برای توسعه اقتصادی استراتیژی های موجود است که یکی آن به شکل استراتیژی جاگزینی واردات یعنی توسعه صنعتی از طریق حمایت از تولیدات داخلی میباشد.

با تطبیق این استراتیژی به تدریج کشور تولید داخلی را جاگزین تولیدات مشابه خارجی میکند و دوم آن که استراتیژی تشویق صادرات که رهبری رشد اقتصادی را برعهده دارد، افغانستان نیز میتواند چنین استراتیژی ها را در کشور تطبیق نماید. همچنان مهمترین معیار سنجش عملکرد اقتصادی یک کشور تولید ناخالص داخلی سالانه آن است و بر اساس آن رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی یک کشور سنجش میشود، بناً افغانستان برای افزایش آن باید سرمایه گذاری های خارجی را تشویق، صنایع داخلی را از طریق سیاست های مالی و پولی حمایت و فساد را از بین ببرد،

حاکمیت قانون را بوجود آورد، بلند بردن سطح استخدام از طریق سیاست های پولی و مالی، افزایش کیفیت تولیدات داخلی و صادرات آنها، همچنان بلند بردن سطح دانش و تحصیلات افراد کشور، انکشاف سکتور زراعت، تامین امنیت جانی و مالی تجار کشور، توجه به مسایل زیربنایی کشور و غیره از جمله موضوعاتی اند که به شکل پیشنهاد برای دست یابی به توسعه اقتصادی افغانستان ارائه گردید. □

منابع:

اصول و مبانی علم اقتصاد، تالیف. داکتر نادر مهرگان توسعه و کشور های توسعه نیافته، تالیف. یوسف نراقی

سیاست اقتصاد عمومی، تالیف. داکتر هادی صمدی دلایل انکشاف بطی اقتصاد افغانستان: پروژه تحقیقاتی

دپارتمنت اقتصاد، NCPR

www.worldbank.com.af

<http://>

www.indexmundi.com/

afghanistan/

economy_profile.html

ویب سایت احصایه مرکزی

www.cso.gov.af

سولہ په اقتصادي پرمختګ کې

عملي کړي او د سیمې هېوادونه د اقتصادي پلوه وټي. د بیلګې په توګه: په هېواد کې د ټاپي پروژې په عملي کولو سره تاجکستان، افغانستان، پاکستان او هندوستان سره تړل کېږي. د دې پروژې په عملي کیدو سره به په سیمه کې یوه تړلتیا رامنځته شي که په پورتنیو هېوادونو کې یو هېواد هم په افغانستان کې د بې ثباتۍ هڅه کوي نو ضرور به یې نور هېوادونه مخه نیسي، ځکه د افغانستان په بې ثباته کیدو سره د نورو هېوادونو ګټې ګواښل کېږي. نو په داسې حالت کې نوموړي

ښکاره مذهبي بڼه لري خو تر شاه یې د ځینو هېوادونو اقتصادي ګټې نښتي دي. زما په اند که حکومتونه د دې پرځای چې جنګ او یا سیاسي حل ته پاملرنه وکړي ښه به دا وي چې ډیره پاملرنه اقتصادي ګټو ته وکړي، د افغانستان ګټې په پام کې ونيسي او د نړۍ هېوادونه په هېواد کې د اقتصادي پلوه ښکیل کړي او د هېواد ټول اقتصادي امکانات وڅیړي د ګټې اخیستنې لپاره یې یو منظم پلان جوړ کړي. هغه هېوادونه چې په افغانستان کې ګټې لري یو له بل سره وټي په هېواد کې لوی اقتصادي پروژې

سولہ هغه اړتیا ده چې نن ورځ ورته افغانان تر هر څه ډېر اړمن دي، ځکه سولہ ده چې انسان په کې خپل ژوند په ښه توګه مخ ته وړلی شي. بې له سولې په هېواد کې هیڅ ډول پرمختګ شونی نه دی خو له بده مرغه زموږ په هېواد کې دا څلویښت کاله کیږي چې خلک د سولې د راتلو په تمه شپې ورځې تیروي، خو حکومتونه او ولسونه یې په راوستو کې پاتې راغلي دي. ډېری وخت د حکومتونو لخوا دا هڅه وي چې په هېواد کې سولہ د سیاست او یا د جنګ له لارې راولي که څه هم دا جنګونه په

هېوادونه یو پر بل زور اچوي تر څو افغانستان بهي ثباته نشي.

همدارنگه چين غواړي چې په نړۍ کې اقتصادي ځواک اوسي، د چين لپاره د افغانستان کانونه ډير ګټور دي او په اساني سره کولای شي په افغانستان کې پانګونه وکړي. د دې لپاره چين هڅه کوي چې په افغانستان کې ثبات رامنځته شي تر څو د چين ګټې خوندي شي، همدارنگه په هېواد کې د چين پانګونه پاکستان دې ته نه پرېږدي چې د چين ګټې په افغانستان کې وګواښوي.

همدارنگه په هېواد کې يوه تر ټولو لويه ستونزه د افغانستان اوبه دي نو ځينې ګاونډي هېوادونه نه غواړي چې په هېواد کې د اوبو بندونه جوړ شي، نو ځکه په هېواد کې د اوبو بندونه جوړېږي. دا چې ګاونډيان وار دمخه د انرژي له ستونزو سره مخ دي نو پدې توګه به يې دا ستونزې لا پسې ډيرې شي، خو زمونږ لپاره خپلې ګټې تر هر چا مهمې دي. حکومتونو ته پکار ده چې لومړی بايد د اوبو بندونو ته لومړيتوب ورکړي او که په هر څومره

ستونزو کيږي دا بندونه جوړ کړي تر څو د اوبو پر ځای مونږ ګاونډيو ته بريښنا صادره کړو او له مونږ سره دوي د اقتصادي پلوه وتړل شي چې له يوې خوا به زمونږ د ترانزيت ستونزې له دوی سره پای ته ورسېږي او له بلې خوا به مونږ له دوی سره وتړل شو چې دا به له مونږ سره په ټيکاو کې مرسته وکړي. هغه هېوادونه چې بحر ته لار نلري د نړيوالو قوانينو په بنسټ حق لري چې د نورو هېوادونو له بندونو ګټه پورته کړي همدارنگه هغه سيندونه چې په څو هېوادونو کې جريان لري له کومه ځايه چې سرچينه اخلي هغه هېواد نشي کولای چې نورو هېوادونو ته اوبه پرې نږدي خو کله چې ګاونډي هېوادونه د ترانزيت قوانين نه عملي کوي او پدې توګه له نړيوالو قوانينو څخه سرغړونه کوي نو پدې توګه مونږ هم کولای شو چې نوموړو هېوادونو پر وړاندې په مقابل عمل لاس پورې کړو او نوموړو هېوادونو ته د خپلو اوبو د تلو مخه ونيسو.

همداچول د منځني اسيا او پاکستان تر منځ سوداګري ورځ تر بلې د پراخېدو په حال دی چې د نوموړو هېوادونو

ترمنځ افغانستان د پل بڼه لري او له دې پله بايد افغانستان ګټه واخلي.

په هېواد کې د لويو پروژو پلي کول ساده کار نه دی خو دومره سخت هم نه دی لکه څومره چې اوسمهال دا حالت روان دی ځکه دم ګړی مونږ هم مرو او هم مو ګټه نه ده کړې. که د پورتيو پروژو د پلي کيدو په وخت مونږ مرو نه وروسته خو به ګټه ولري په هېواد کې د مهمو اقتصادي پروژو په پلي کيدو سره به ګاونډيان پر دې اړ شي چې افغانستان ته د دوستۍ لاس ورکړي له دې وروسته به ګاونډيان په دې هڅه کې شي چې په افغانستان کې ثبات ته کار وکړي له بلې خوا هغه هېوادوال چې په اوسنيو جګړو کې ښکيل دي او د دې ښکيلتيا يو لوی لامل بیکاری ده کله چې په هېواد کې لويې اقتصادي پروژې پلي کيږي د بیکاری کچه راتېټيږي، د خلکو په عوايدو کې ډېروالی رامنځته کيږي د ژوند کچه يې لوړيږي او جنگ ته زړه نه ښه کوي. □

محمد داوود نيازی

نړيوال بانک:

په افغانستان کې د پانګونې بهير چټکتيا موندلې ده

نړيوال بانک اعلان کړی چې د دې بانک څېړنې ښکاره کوي چې افغانستان د سويلي اسيا د هېوادونو په منځ کې پانګونې لپاره لازمه اسانتياوې برابرې کړي او پانګه اچونکي کولای شي "په چټکۍ او اسانۍ سره" د پانګې اچونې جوازونه په دغه هېواد کې تر لاسه کړي. په ياده شوې خبر پاڼه کې راغلي دي چې د نوي پرانيستل شويو شرکتونو د مالي پلټنو د مقرراتو حذفول او سربېره پر دې د معاملو په سيستم کې د پياوړتيا او امنيت رامنځ ته کول او د پانګه اچوونکو شرکتونو لپاره د ثبت د يو واحد مرکز جوړول د افغانستان نورې اسانتياوې دي. دا راپور چې "په ۲۰۱۴ کال کې د سوداګرۍ" او د کوچنيو او متوسطو پانګونو له مقرراتو سره د اشنايي تر نوم لاندې خپور شوی، راغلي دي چې د سويلي اسيا له اتو هېوادونو څخه يوازې شپږ هېوادونه توانېدلي دي چې د پانګونې د اسانتياوو ۱۱ شاخصونو لکه: پوړونو ته لاسرسي او د مالياتو د ورکړې د سيستم اسانتيا ته لاسرسي ومومي.

دا خبر پاڼه زياتوي چې د سويلي اسيا هېوادونه له دې ټولو ستونزو او ننګونو سره سره په ۲۰۱۲ او ۲۰۱۳ ميلادي کلونو کې د نړۍ د هېوادونو په منځ کې د پانګونې د تطبيق او مقرراتي سمونو په برخه کې مخکېنه ؤ. د نړيوال بانک د همدې راپور له ليکوالانو څخه ريتا رامالو ويلي چې سوداګريز فعاليت د مقرراتو او لايحو د وضع په محدوديدو سره نه کيږي، بلکې دا مهمه ده چې دغه قانوني اسناد په دغه هېوادونو کې د سوداګرۍ پرمختګ لپاره د مرستې لامل شي. هغې زياته کړه: "په تېرو کلونو کې

مونږ په دې برخه کې د هند په هېواد کې د پام وړ پرمختګ شاهد نه ؤ، خو هغه هېوادونه لکه روسیه او يو شمېر د سوېلي اسيا هېوادونه چې د نړيوالې نامنظمه (ناپايدارې) اقتصادي وضع په پاملرنې سره توانېدلي دي چې په دې برخه کې د پام وړ لاسته راوړنو ته لاسرسی پيدا کړي.

په دې راپور کې افغانستان د نړۍ د ۱۸۹ هېوادونو په منځ کې ۱۶۴ مقام خپل کړی او ايران، پاکستان، ازبکستان او چين هېوادونو په ترتيب سره په ۱۵۲، ۱۱۰، ۱۴۳، ۱۴۶ او ۹۶ مقام کې قرار لري.

هنگ کنگ، چين، نيوزيلند، ډنمارک، ماليزيا، سويلي کوريا، گرجستان، نورژ او بریتانیا د نړۍ د لس غوره هېوادونو له ډلې څخه دي چې پانګونې لپاره تر ټولو ښه او مناسب چاپيريال او قوانين لري.

په دې راپور کې افغانستان د نړۍ د ۱۸۹ هېوادونو په منځ کې ۱۶۴ مقام خپل کړی او ايران، پاکستان، ازبکستان او چين هېوادونو په ترتيب سره په ۱۵۲، ۱۱۰، ۱۴۳، ۱۴۶ او ۹۶ مقام کې قرار لري.

دا راپور په ګډه توګه د نړيوال بانک او نړيوالي مالي ادارې IFC لخوا چمتو شوی چې د نړيوال بانک د اعلان له مخې د نړي د سوداګرۍ وضعيت، د سوداګريزو فعاليتونو پيل، نړيواله سوداګري، د مالياتو ورکړه، د پرسوب (تورم) خپرل او د هېوادونو د ديوالي کېدو حالت تر ارزونې لاندې نيسي.

منبع: بي بي سي
ژباړه: عين الله عيان

زراعت یا پایه ریزی ساختار اقتصادی کشور

کار اند، این افراد نان آور اصلی خانواده های خود بوده و همچنان نقش عمده را در افزایش درآمد سرانه کشور دارند. بعد از این نباید سکتور زراعت سیر نزولی داشته باشد و راه های مبارزه با عوامل باز-دارنده آن که عبارت از کمبود سرمایه گذاری، امراض آفات نباتی و حیوانی و مهاجرت روستائیان به شهر ها می باشد، جستجو و عملی گردد. کمبود آب و زمین های زراعتی که با گذشت هر روز مشکلاتی درین زمینه ایجاد می گردد نیز باید حل شود.

ارتقاء سطح امکانات و فنون جدید برای زراعت در کشور از ضروریات عمده و اساسی می باشد، سیستم زراعت دارای بخش های بهم پیوسته از علوم مختلف مانند زیست شناسی، کیمیا، فزیک، ریاضی، خاک شناسی، اقتصاد، جامعه شناسی و غیره بوده تا عوامل تأثیر کننده در تولید زراعتی را که شامل عوامل طبیعی مانند: رطوبت، نور، حرارت، باد،

»

کارشناسان اقتصادی، زراعت را مهم ترین بخش در اقتصاد افغانستان می دانند، آنها برین باور اند که تنها با توسعه بخش زراعت می توان به رشد و انکشاف مطلوب اقتصادی دست یافت. زیرا در شرایط کنونی تنها زراعت در افغانستان بهترین گزینه برای ایجاد زیر ساخت های اقتصادی این کشور می باشد. بیشترین جمعیت کشور که حدود ۸۰ فیصد از کل جمعیت کشور را تشکیل می دهد در عرصه های مختلف زراعت که یکی از مهم ترین و اساسی ترین بخش ها برای توسعه بنیادین کشور است، اشتغال دارند.

طبق گزارش و آمار بانک جهانی تعداد افراد مستعد به کار در کشور ۱۵ میلیون نفر اعلام گردیده که ازین میان زراعت و مالداري ۸۰ فیصد و خدمات و صنعت هر یک ۱۰ فیصد از نیروی کار را بخود اختصاص داده اند که طبق این آمار ۱۲ میلیون نفر در بخش زراعت مشغول به

خشک سالی و عوامل غیر طبیعی مانند:

جنگ، انقلاب و غیره می باشد.

تشخیص داده و حتی الامکان راه های مبارزه با آن را فراهم نمود.

همچنان عوامل دیگری که بر سر راه

زراعت مشکل آفرین می باشد نیز وجود

دارد مانند: کاهش زمین های زراعتی و

استفاده از آنها برای توسعه شهر ها و

اماکن مسکونی، افزایش روز افزون

جمعیت، آلوده ساختن زمین های

زراعتی توسط زباله های صنعتی مانند:

مواد زهری، دود، (خریطه های

پلاستیکی، مواد های فاضله مانند آهن

پاره، شیشه، پلاستیک، خاکروبه های

منازل و اماکن تجارتي، عدم تأمین

ضروریات خاک از نگاه مواد غذایی

مانند: مواد معدنی و منرالهای ضروری

برای تغذیه نباتات، رژیم آب، شیوه

برداشت حاصل زیاد و طروق بلند بردن

سطح تولید در فی واحد زمین و غیره

میباشد.

از مجموع اراضی کشور ۱۲ فیصد آن

قابل زرع بوده، ۳ فیصد تحت پوشش

جنگلات قرار داشته، ۴۶ فیصد تحت

چراگاه های دایمی و متبای ۳۹ فیصد

آنها کوه ها و آبادی ها تشکیل می دهد.

در افغانستان در بیشتر جاها خاک مناسب

وجود دارد، اما آب وجود ندارد. بر

خلاف در بسیاری جاها که آب وجود

دارد، خاک مناسب ندارد که همین

همهانگ نبودن آب و خاک یکی از

بزرگترین مشکلات طبیعی زراعت در

افغانستان بشمار می آید.

خاک های زراعتی دارای اجزای

مختلف معدنی بوده که به اثر حوادث

فیزیکی و کیمیاوی به ذرات کوچک

تبدیل گردیده است و علاوه بر آن مواد

عضوی دیگر چون تجزیه برگ و تنه

نباتات، مردن و گندیدن حیوانات به آن

علاوه می گردد.

در افغانستان عموماً خاک ها به رنگ

های سرخ، مایل به سیاه، ریگی، خاک

های سست ریگی، خاک های ریگی

آهکدار بوده که در مجموع خاک ها

در افغانستان به شش دسته تقسیم بندی

می شود، مانند:

۱- خاک های القلی شوره زار که در

وادی هلمند، ولسوالی های اندخوی،

کلدار و شور تپه وجود دارد.

۲- خاکهای مناطق سب تراپیک: در

ساحات کوهستانی دارای رنگ نسبتاً

سرخ بوده و دارای مواد معدنی بیشتر و

مواد عضوی کمتر میباشد.

۳- خاک رگوسولز: این نوع خاک

بوسیله باد تشکیل گردیده، دارای مواد

معدنی و عضوی بیشتر بوده که در

»

ولایت شمال کشور موجود بوده و نهایت حاصل خیز می باشند.

۴- خاک های صحرایی یا دزرتیک: این نوع خاک دارای رنگ خاکستری و نضواری مایل به سرخی می باشد که در دشت های جنوبی و جنوب غربی افغانستان موجود است.

۵- خاک لتوسولز: این نوع خاک عموماً در مناطق کوهستانی افغانستان یافت می شود که مخلوط با سنگ های بزرگ و سنگریزه بوده و حاصل خیز نمی باشد.

۶- خاک الوویال: این نوع خاک عموماً در مجاورت دریا ها و رود خانه ها یافت می شود که در موسم آبخیزی توسط آب دریا ها و رود خانه ها در کنار دریا ها و رود خانه ها هموار می گردد و نهایت حاصلخیز می باشد.

نباتات در افغانستان به شکل غذا، دوا، پوشاک، خوراک حیوانات و حتی سرپناه استفاده می گردد، نباتات زراعتی که در کشور برای بدست آوردن محصولات اقتصادی کاشت و برداشت می شود به سه دسته تقسیم شده که عبارت اند از!

۱- نبات باغی یک ساله مانند: بامیه، کرم، بادنجان رومی و غیره

۲- گیاهان باغی چند ساله: این نوع نبات دایمی بوده مانند: تاک انگور، لیمو،

نارنج و ...

۳- گیاهان زراعتی مانند: گندم، جو، جوار، برنج و غیره

گیاهان زراعتی: این نوع گیاهان برای تولید دانه خوراکی، تولید روغن، الیاف و خوراک حیوانات استفاده می شود مانند:

۱- غلات: که به منظور دستیابی به دانه آن جهت خوراک کشت می گردد مانند: گندم، جو، جوار، برنج و ...

۲- حبوبات: مانند، نخود، لوبیا، نسک، مشنگ، نخود، ماش و ...

۳- نباتات روغنی مانند: زغر، کنجد، شرمش، زیتون، پنبه، سویا، کتان، آفتاب گردان و ...

۴- نباتات ریشه ای مانند، لبلبو، شلغم، کچالو و ...

۵- نباتات لیفی مانند: کتان، کنف، پنبه و ... که در تولید البسه از آن ها کار گرفته می شود.

۶- نباتات قندی مانند: لبلبو، نیشکر که از آنها در قنادی و تهیه انواع شربت ها و غذا ها استفاده میگردد.

۷- نباتات ادویه ای، چاشنی و تدخینی مانند: شبد، خشخاش، پوینه، اسپند، زیره، سیر، زعفران، تنباکو و ...

۸- نباتات پوششی یا کود سبز مانند: رشقه، شبدر، باقلی و غیره که با شخم

زدن یا قلبه کردن داخل خاک گردیده و جهت اصلاح فیزیکی و کیمیای خاک نهایت مفید بوده و بنام کود سبز مسمی می باشد.

نباتات زراعتی عموماً در نزدیک سرک ها، دهات و شهرها جهت مصرف خانواده ها و فروش به بازار ها کشت می گردد، اما نباتات صنعتی مانند لبلبو، پخته، زغر، کنجد، نیشکر و غیره در ولایاتی که فابریکه جات صنعتی موجود است کشت می شود.

با در نظر داشت آب، خاک و شرایط مناسب زراعت و غیره می توان گفت که ارتقاء و انکشاف سکتور زراعت در افغانستان باعث سرمایه گذاری بیشتر، ایجاد شغل برای نیروی کار، فراهم آوری برای درآمد های ارزی، فراهم شدن مواد خام برای رشد صنعت و ایجاد بازار های مناسب برای کالا های صنعتی تولید شده در داخل کشور می گردد. □

عبدالحفیظ شاهین

منبع: بی بی سی / دوشنبه ۲ سپتامبر ۲۰۱۳
دانستنی ها پیرامون جغرافیای عمومی افغانستان / پوهندوی سلطان محمد انصاری

فیض الله فرمند
اقتصاددان زون شمال شرق د افغانستان بانک

سیاست های پولی و نقش آن در

توسعه اقتصادی

The role of monetary policy in economic development

• نقش سیاست های پولی در توسعه اقتصادی:

سیاست های پولی در دنیای امروزی نقش بسیار مؤثری را در نیل به توسعه اقتصادی بازی می کنند و معتقدان به سیاست های پولی (پولیون) جزء مطرح ترین اندیشمندان اقتصادی در میان علمای اقتصاد به حساب می آیند. برای ایجاد ثبات پولی، بانک مرکزی هر کشور نیازمند اتخاذ سیاست های پولی مناسب و شفاف است تا بتواند با عملی ساختن این سیاست ها، روند ثبات پولی را استحکام و تسریع بخشد. تصویب سیاست های پولی نیاز به بیروکراسی چندانی ندارد و در نتیجه مورد قبول و نظر سیاستگذاران اقتصادی است. ولی آنچه که باید در اعمال این سیاست

ها مورد توجه قرار گیرد این است که باید در حد لزوم در مکانیزم بازار دخالت نکرد و زمینه را برای حضور هر چه بیشتر بخش خصوصی در فعالیت های اقتصادی ایجاد نمود. به طور کلی، سیاست پولی به اقداماتی اشاره می کند که مقام مسؤول پولی کشور (بانک مرکزی) برای تأثیر گذاری بر جریان های مالی برای دستیابی به هدف های مشخص شده اقتصادی انجام می دهد. مقامات پولی کشور ها تلاش میکنند تا با استفاده از سیاست های پولی به اهداف کلان اقتصادی دست یابند. سیاست های پولی در کشورهای در حال توسعه نقش مهمی در اعطای اعتبار و حفظ تعادل در بیلانس تادیات دارند. اقتصاد دانان کلاسیک سیاست های پولی را تنها راه

تأثیر بر روی متغیرهای اقتصادی دانسته و به سیاست های مالی هیچ اعتقادی نداشتند. پس از ظهور کینز، نگرش به سیاست های پولی عوض شد و این سیاست ها مورد کم توجهی سیاستگذاران واقع شدند تا این که مکتب نیوکلاسیک دوباره نگاه ها را به سمت سیاست های پولی معطوف کرد و این سیاست ها را به عنوان بهترین و مؤثر ترین سیاست های اقتصادی در دنیای امروز معرفی کرد.

• مفهوم و ماهیت سیاست های پولی:

تعریف سیاست پولی: طوریکه در تعریف سایر پدیده های علمی نظریه ها و تعاریف متعددی وجود دارد در مورد سیاست های پولی نیز تعاریف متعددی را میتوان دید، بطور

۲- سیاست های پولی انقباضی:

سیاست های پولی انقباضی به تدابیری اطلاق میگردد که از طریق کاهش در عرضه پول، اهداف عمومی سیاست های پولی را بر آورده میسازد و یا به عبارت دیگر هر نوع تدابیری کاهنده عرضه پول را سیاست پولی انقباضی گویند و بر عکس سیاست های انبساطی، این سیاست بیشتر در حالات انفلاسیونیه مورد استفاده قرار میگیرد.

• اهداف و وظایف سیاست پولی

اهداف سیاست پولی:

در مورد اهداف سیاست های پولی نیز اختلافاتی را میتوان نزد علمای اقتصاد دید بطور مثال استاد مسعود در کتاب سیاست های پولی خویش چنین ذکر نموده است "سیاست های پولی نیز همانند سایر علوم و بخش ها دارای اهداف خاص است که برای پیگیری آن شکل گرفته است. این اهداف میتوانند مانند راهبرد، سیاست های پولی را برای ایجاد یک راهبرد قوی رهنمایی کنند.

• اهداف سیاست های پولی را میتوان

قرار ذیل دسته بندی کرد:

- ۱- تأمین سطح باند و پایداری استخدام
- ۲- رشد دوامدار اقتصادی
- ۳- استواری معقول قدرت خرید پول
- ۴- کمک به توسعه تجارت خارجی و ایجاد یک بیلانس مثبت تادیات

یافته اند. بناً این دو را قرار ذیل به تعریف می گیریم:

۱- سیاست پولی انبساطی:

سیاست پولی انبساطی به سیاست هایی اطلاق میگردد که از طریق افزایش در عرضه پول، کشور ها خود را به هدف عمومی سیاست پولی می رسانند و یا به عبارت دیگر هر سیاستی یا تدبیری افزایش دهنده عرضه پول را سیاست انبساطی پولی گویند.

این سیاست بیشتر در حالاتی قابل تطبیق و مثمر است که اقتصاد به رکود یا دفلاسیون مواجه باشد که در این حالت بانک مرکزی جهت برقراری تعادل در اقتصاد و رفع اثرات نا مطلوب این پدیده بر مقدار عرضه پول می افزاید تا اینکه دفلاسیون را مهار کند.

مثال اوتمار ایسینک که یک اقتصاددان آلمانی است، به عنوان اقتصاددان ارشد سابق و عضو هیأت مدیره بانک مرکزی اروپا رویکرد دو ستون را به تصمیم گیری سیاست های پولی بانک مرکزی اروپا (ECB) اتخاذ کرده است. وی در کتاب خود تحت عنوان سیاستهای اقتصادی عمومی سیاست پولی را چنین تعریف کرده است .

"سیاست پولی به تدابیری اطلاق میشود که بلا فاصله برای بخش پولی نوعی اقتصاد اتخاذ گردد تا به هدف های مورد نظر و مطلوب خود نائل آید".

• انواع سیاست های پولی:

سیاست های پولی عموماً با در نظر داشت نوسانات اقتصادی دو نوع تدبیر را پیشبینی کرده است که به سیاست پولی انبساطی و سیاست پولی انقباضی شهرت

• در کُل سیاست های پولی چندین هدف زیر را دنبال می کنند:

(۱)- ایجاد و گسترش مؤسسات مالی:

یکی از اهداف عمده سیاست های پولی در کشورهای توسعه نیافته بهبود سیستم اعطای اعتبار و چاپ پول می باشد. در این کشورها به دلیل نبود بازار مالی گسترده و کارا، از سیاست های پولی می توان به عنوان ابزاری در جهت حل معضلات اقتصادی بهره گرفت. در کشورهای در حال توسعه به علت نبود منابع مالی در حد نیاز، بازار سیاه سرمایه تشکیل می شود و رباخواران از این بازار سیاه استفاده کرده و موجب پایین آمدن نرخ سود فعالیت های تولیدی می شوند. از طرف دیگر بازار سیاه، سرمایه ها را به سمت تولید کالاهای لوکس و گاهی به سمت فعالیت های سفته بازی مانند خرید و فروش سکه، املاک و مستغلات و غیره سوق می دهد.

مهمترین کاری که سیاست های پولی در این زمینه می توانند انجام دهند، ایجاد یک بازار مالی گسترده در تمام مناطق کشور (شهری و روستایی) است. با ایجاد یک بانک مرکزی قدرتمند و مستقل از تصمیمات سیاسی، بازار اوراق بهادار و تضمینی را گسترش داده و دسترسی به اعتبارات را برای تمام تولیدکنندگان در بخش های مختلف میسر می سازد. یکی دیگر از وظایف

بانک مرکزی در این زمینه تنظیم بازار پول است. بانک مرکزی از طریق کنترل بانک های تجاری می تواند به روند اعطای اعتبارات رسیدگی کرده و اعتبارات را در جهت فعالیت های مولد و نیز فعالیت های مورد نظر سوق دهد.

(۲)- تعیین نرخ بهره:

در کشورهای در حال توسعه، به علت فقدان منابع مالی در دسترس، نرخ بهره بالاست و نیز به علت فقدان ثبات اقتصادی در این کشورها تفاوت بین نرخ های بهره در مورد وام های کوتاه مدت و وام های دراز مدت زیاد می باشد. این عامل در تسویه خود موجب تأثیر بر ثبات اقتصادی شده و این دور باطل ادامه می یابد. وجود نرخ های بهره بالا موجب کم شدن سرمایه گذاری ها در بخش های مختلف شده و از طرف دیگر باعث عدم توجیه اقتصادی اکثر طرح های عمرانی می شود و سرمایه گذاران، سرمایه های خود را به بخش خدمات و خرید و فروش سوق می دهند، چرا که این بخش ها به سرمایه گذاری دراز مدت نیازی ندارند و از سوی دیگر سود به دست آمده در این بخش ها به دلیل مصرفی شدن بیش از حد جامعه فراتر است. بانک مرکزی این کشورها به منظور جلوگیری از جریان منابع مالی در فعالیت های سفته بازی بایستی از سیاست های نرخ های بهره

تبعیضی استفاده کند، بدین ترتیب که برای پروژه های غیر مولد با نرخ های بهره بالا و برای پروژه های مولد با نرخ های بهره پایین اقدام به اعطای اعتبار نماید.

(۳)- مدیریت تخصیص اعتبار:

یکی دیگر از اهداف سیاست پولی مدیریت منابع مالی کشور است. بانک مرکزی وظیفه خرید و فروش اوراق قرضه دولتی و ایجاد تغییرات در ترکیبات اوراق قرضه را برعهده دارد. نگهداری ترکیب اوراق قرضه در حالت بهینه باعث کاهش نرخ بهره اوراق قرضه دولتی و افزایش قیمت این اوراق می گردد. کاهش نرخ بهره اوراق قرضه موجب می شود که دولت هزینه های کمتری را باعث بدهی های داخلی خود متحمل شود و این امر از بار هزینه های جاری دولتی می کاهد. کاهش بار هزینه های جاری به معنای افزایش میزان هزینه های سرمایه ای دولت است و بنابر این سرمایه گذاری دولت در طرح های مولد افزایش می یابد و این امر باعث تقویت توان تولیدی کشور شده و شکاف بین عرضه و تقاضا را کاهش می دهد. کاهش شکاف بین عرضه و تقاضا موجب کاهش تورم و بویژه ناشی از کاهش تولید اطراف عرضه می گردد.

(۴)- برقراری تعادل میان عرضه و تقاضای پول:

سیاست پولی مؤثرترین حربه در برقراری تعادل میان عرضه و تقاضاست،

عدم تعادل بين عرضه و تقاضای پول مانع ثبات قیمت ها شده و موجبات بی ثباتی اقتصادی را فراهم می آورد. همگام با توسعه اقتصادی، تقاضا برای پول افزایش می یابد و این افزایش تقاضا، افزایش سطح قیمت ها را به دنبال خواهد داشت.

۵- تأمین منابع مالی مورد نیاز دولت:

با اجرای سیاست های پولی و به ویژه سیاست های پولی انبساطی دولت می تواند منابع مورد نیاز خود را تأمین کند. دولت با اجرای سیاست پولی انبساطی، در واقع یک مالیات غیرمستقیم را از مردم اخذ می کند. اندازه مالیات گرفته شده به اندازه پولی که در اختیار هر فرد قرار دارد بستگی دارد. اجرای یک سیاست پولی انبساطی موجب می شود که قدرت خرید تمام اقشار کاهش و این قدرت خرید به دولت منتقل شود. گرچه این سیاست موجب بروز تورم می شود ولی از جهت دیگر اگر دولت این قدرت خرید خلق شده را به سرمایه گذاری در فعالیت های مولد اختصاص دهد، این امر مانع تورم در آینده شده و تا حدودی تبعات تورمی ایجاد شده را در عرض چند سال آینده خنثی می کند ولی در صورتی که این درآمدها صرف هزینه های جاری دولتی گردند، موجب تشریفاتی شدن ساختار اداری دولت و نیز افزایش سطح عمومی قیمت ها می

گردد.

- این در حالیست که اوتمار ایسینک اقتصاددان آلمانی به این نظر است که:

"ثبات پولی امروزه هدف مسلم و غیر قابل بحث سیاست پولی است. نظرها و تأملات دیگری نیز در کنار آن وجود دارد مبنی بر اینکه سیاست پولی تا چه حد باید اهداف دیگری نظیر اشتغال، رشد اقتصادی و موازنه تجارت خارجی را در نظر گیرد و از چه لحاظ باید سیاست عمومی اقتصادی را تقویت کند".

- اهداف عمومی سیاست پولی (د افغانستان بانک)

همان طوریکه در ماده دوم، بند اول قانون د افغانستان بانک نیز تذکر یافته است، هدف اصلی د افغانستان بانک عبارت از حفظ ثبات قیمت های داخلی میباشد. آمریت عمومی سیاست پولی در چوکات د افغانستان بانک (بانک مرکزی افغانستان) در قدم نخست ذخایر پولی را تحت برنامه (Extended Credit Facilities) - تسهیلات اعتباری تمدید شده برای افغانستان غرض تنظیم و اجرای یک سیاست پولی مستحکم، سالم و معقول برای نیل به اهداف اصلی خویش مورد هدف قرار میدهد. ثبات قیمت های داخلی با سطح عمومی قیمت ها در اقتصاد و اجتناب از انفلاسیون و دفلاسیون طولانی

مدت متناسب میگردد. با حفظ ثبات قیمت های داخلی د افغانستان بانک در اهداف گسترده تر اقتصادی همچو کاهش فقر و تضمین رشد اقتصادی پایدار و انکشاف که مطابق با استراتیژی انکشاف ملی افغانستان یا (ANDS) نیز میباشد، سهم میگیرد.

۲. وظایف اصلی سیاست پولی د افغانستان بانک

آمریت عمومی سیاست پولی د افغانستان بانک مسؤولیت دارد تا:

۱.۲ سیاست پولی مستحکم و سالم را طرح، تنظیم و تطبیق نماید.

۲.۲ گزارشات اقتصادی تحلیلی و جدید را تهیه و ارائه نماید.

۳.۲ آمار اقتصادی مربوط به سکتور های واقعی، پولی، مالی و خارجی کشور را جمعآوری و تدوین نماید.

- برعلاوه، این آمریت مسؤولیت دارد تا بر روند تحولات د متغیرهای کلان اقتصاد نظارت دقیق و همه جانبه نماید. بر اساس این تحولات و تغییرات آمریت عمومی سیاست پولی پالیسی های تجویزی و مصالح خویش را جهت تصمیم گیری های مقتضی به کمیته سیاست پولی فراهم مینماید.

- ضمن تنظیم و اجرای سیاست های پولی، آمریت مذکور تحقیقات و تحلیل های را در مورد تحولات در

چهار سکتور اقتصادی کشور یعنی حقیقی، پولی، خارجی و مالی نیز انجام میدهد. این تحقیقات و تحلیل ها در نشریات ربعوار و سالانه د افغانستان بانک نشر میگردد. آمریت عمومی سیاست پولی همچنان آمار مربوط به تحولات مجموعی پولی و مالی یا (MFS)، نرخ اسعار، سیستم ثبت و راپوردهی داد و ستد های بین المللی یا (ITRS)، انتقالات وجوه ارسالی کارگران، سرمایه گذاری های مستقیم خارجی یا (FDI) و در کل بیلانس تأدیات کشور را جمعآوری و تدوین مینماید. در ضمن گزارش های د افغانستان بانک به پارلمان کشور، دفتر ریاست جمهوری و سایر وزارت خانه های کلیدی نیز از جمله وظایف مختص این آمریت میباشد.

- آمریت عمومی سیاست پولی بحیث نماینده یا (Focal Point) د افغانستان بانک با ارگانهای مالی بین المللی منجمله صندوق بین المللی پول یا (IMF) در زمینه ترتیب و واگذاری ارقام و گزارش ها بشکل آماری و تحلیلی تحت برنامه تسهیلات اعتباری تمديد شده برای افغانستان یا (Extended Credit

Facilities) با در نظر داشت توافق جانبین همکاری مینماید.

- آمریت مذکور در حصه ترتیب مقالات اقتصادی به زبان های دری و پشتو با مجله ماهانه د افغانستان بانک در قسمت آخرین تحولات در اقتصاد کشور و بانک مرکزی افغانستان نیز همکاری مینماید.
- آمریت سیاست پولی د افغانستان بانک در جهت هماهنگ سازی مشکلات مربوط به دو سیاست مهم اقتصادی کشور یعنی سیاست پولی و سیاست مالی با وزارت مالیه کشور فعالیت مینماید که میتوان از مدیریت دارایی های نقدی یا (Cash Management) و غیره نام برد. اخیراً یک گروپ کاری سیاست های اقتصادی تأسیس گردید که هدف آن تحکیم و گسترش هماهنگی میان بانک مرکزی افغانستان و وزارت مالیه میباشد.
- از آنجاییکه آمریت عمومی سیاست پولی یک دیپارتمنت علمی بوده ازینرو در برنامه های آموزشی که توسط بانک مرکزی جهت بلند بردن ظرفیت علمی کارمندان در داخل و سایر اشتراک کنندگان که از پوهنتون ها و سایر مؤسسات علمی در موارد همچو بانکداری، اقتصاد و سیاست های

پولی اشتراک میوززند، نیز همکاری مینماید.

- جمع بندی و نتیجه گیری: سیاست های پولی در دنیای امروز نقش بسیار مؤثری را در نیل به توسعه اقتصادی بازی می کنند. در اصل، سیاست پولی عبارت است از سیاست هایی که بانک مرکزی یک کشور جهت کنترل نقدینه گی انجام می دهد و این عمل بر الگوی مصرف خانواده ها و شرکت ها تأثیرگذار است، با این وجود، مهم ترین هدف سیاست پولی، ثبات قیمت هاست. مقامات پولی هر کشور سعی دارند تا با استفاده از سیاست های پولی به اهداف کلان اقتصادی دست پیدا کنند. بطور کلی، سیاست های پولی در بسیاری از کشورها، منجر به ایجاد و گسترش مؤسسات مالی، تعیین نرخ بهره مناسب، مدیریت بهینه تخصیص اعتبار، برقراری تعادل میان عرضه و تقاضای پول و تأمین منابع مالی مورد نیاز دولت خواهد شد. ▢

منابع:

www.Economics.com
European central bank.
Financial times
Google.com

روشان احمد نادر

د پولی سیاست د لوی آمریت
د بهرنی سکتور څانګری شنونکی

یو بریالي سوداګر ټوک او د هغه ځانګړتیاوې ته دی

جوړونې، اداره او په هغه باندې د

کړي.

کنټرول وړتیا باید ولري.

د سوداګرۍ پوهه یا علم

اخلاقي معیارونو درلودل

سوداګر باید د خپلې سوداګرۍ

چل، غلې او بلې اخیستنې په

اړوند بشپړه پوهه ولري. په داسې

سوداګرۍ کې باید شتون ونلري.

ډول چې د سوداګرۍ، مارکېټ

هغه سوداګر چې دا معیارونه په پام

موندنې، پر عایداتو مالیه او په هره

کې نه نیسي ډېر ژر به ټول خپل

مالي برخه کې بشپړه پوهه او

پېرېدونکي له لاسه ورکړي. یو ښه

مالومات ولري.

سوداګر د ټولنیزو، اخلاقي او

د پلان جوړونې او اداره وړتیا

مذهبي مسؤولیتونو درلودونکی

یو سوداګر که غواړي چې خپلې

وي او په مارکېټ کې د خپل

سوداګرۍ ته ځلا ورکړي د پلان

»

د نن ورځې سوداګري ډېره پېچلې

ده. د پوهې او ټکنالوجۍ د پراختیا

له امله سوداګري په هره برخه کې

په چټکۍ سره د بدلون په حال

کې ده. د ګړندي سرعت،

کمپیوټر او د ریاضي عصري علم

له سوداګرو سره مرسته کوي چې

خپل سوداګریز فعالیتونه او کړنې

په ښه توګه ترسره کړي. لکه

څنګه چې سوداګریزه نړۍ د

بدلون په حال کې ده، سوداګر هم

باید له بدلون سره سم د خپلې

ادارې د پایښت او سوداګریزو

موخو ته د رسېدو لپاره بنسټیز

مهارتونه او وړتیاوې تر لاسه

کړي. که سوداګر غواړي چې

بريالي وي او په مارکېټ کې د

سیالۍ وړتیا ولري نو باید لاندیني

مهارتونه او ځانګړتیاوې تر لاسه

پایښت او ګټې تر لاسه کولو لپاره

د پورتنیو بد اخلاقو مخه نیسي.

د بدلون منل

فزيکي او تخنیکي علم د تولیداتو

نوي ډولونه خپروي او د تولیداتو

اغېزناک مېتودونه وړاندې کوي.

یو ښه سوداګر باید میل ولري،

چې نوي بدلونونه تر لاسه کړي او

باید وړتیا ولري چې د تخنیکي

پوهې د تر لاسه کولو په اړه څېړنه

او پلټنه وکړي ترڅو وکولای شي

سیالي وکړي او خپلې سوداګرۍ

ته دوام ورکړي.

وړتیا وی او مهارت

یو ښه سوداګر باید عادل او د ښه

طبیعت لرونکی وي او د خپلې

سوداګرۍ اړوند سختو کارونو د

تر لاسه کولو وړتیا ولري او

وکولای شي چې ډېر کار وکړي

او د ډېر کار کولو وړتیا ولري، که

سوداګر ونشي کولای سخت

کارونه او سوداګریز فشارونه

وزغمي، دی به د مارکېټي سیالۍ

ځواک له لاسه ورکړي او بېرۍ به

بې ډوبه شي.

تخنیکي پیاوړتیاوی یا مهارت

یوه ښه سوداګر ته اړینه ده چې د

یوې ځانګړې دندې د پوهې،

ترسره کولو او بشپړولو لپاره کافي

تخنیکي مهارتونه ولري. سوداګر

باید په اړونده برخه کې ځانګړې

پوهه او وړتیا ولري ترڅو وکولای

شي خپله کاري پروسه او لازم

میتودونه په بشپړه او اغېزناکه توګه

پلې کړي.

ښه کاري ډلې یا ټیم درلودل

سوداګر باید د خپلو سوداګریزو

کړنو د ترسره کولو لپاره یو

پیاوړي کاري ټیم چې له مسلکي

کار کوونکو څخه جوړ شوی وي

ولري. سوداګر باید د خپل ټیم د

کار کوونکو د خوی، وړتیا،

ځیرکۍ او عقیدې په اړه خبر وي

او ډاډ پرې ولري. همدارنګه

سوداګر باید د وګړو ټکونه

(محدودیتونه) وپېژني او د هغوی

د انګېرنو په اړه پوه وي. سوداګر

باید په ښه او اغېزناکه توګه له

خپل همتا او لاس لاندې وګړو

سره د اړیکو نیولو وړتیا ولري. تر

لاس لاندې کار کوونکي باید د

ادارې د پیاوړیتوب لپاره د

وړاندیزونو د وړاندې کولو مېرانه

ولري. سوداګر باید په خپله اداره

کې د ډاډ، امنیت او خوښۍ فضا

رامنځ ته کړي.

فکري ځواک درلودل

یو سوداګر باید د دې وړتیا ولري

چې وکولای شي په خپل فکري

ځواک سره د ادارې هم تخنیکي

او هم بشري مهارتونه برابر او بشپړ

کړي. کله چې د تولیداتو په اړه

نوي پرېکړه کېږي، اجرائي مشران

څوک چې د تولیداتو، کنټرول،

مارکېټ موندنې، مالي او څېړنې

مسؤل دی، باید د ګډو موخو د تر

لاسه کولو لپاره یو ځای کار

وکړي. □

رښتینولي یا صداقت

سوداګر باید له خلکو سره په

راکړه ورکړه کې رښتیني او

صادق وي.

حکومت فدرالی بیکار شمرده شده اند. گزارش ها می رسانند که استخدام کننده گان نسبت به تخمین ها طی ماه سپتمبر و اگست الی ۶۰۰۰ شغل اضافه را ایجاد کرده اند.

داشتند."

وی می افزاید: "این اطلاعات بر این دیدگاه اثر گذار خواهد بود که بانک مرکزی ایالات متحده امریکا به کاهش تدریجی خرید دارایی روی آورد، اما پالیسی سازان به احتمال قوی منتظر دیدن نشانه های واضح تر از توانایی رشد سریع تر اقتصادی نسبت به ماه های اخیر می باشند. این رشد و پیشرفت اقتصادی مشکل بیکاری را تا حد زیاد از میان بر میدارد."

طبق ارقام تولیدات ناخالص داخلی روز پنجشنبه، وزارت تجارت امریکا می گوید که رشد و پیشرفت از اثر افزایش صادرات و ساخت و ساز خانه ها سیر صعودی داشته است، این در جالیست که مصرف کنندگان - تقریباً دو سوم حصه فعالیت اقتصادی ایالات متحده امریکا را تشکیل میدهد، نسبت به سال گذشته کاهش یافته است. □

بی بی سی

برگردان: مسعود ودان

همچنان ارقام اخیر برای اطلاعات اقتصادی ایالات متحده امریکا هفته مثبت محسوب می شود.

طبق اعلامیه پنجشنبه گذشته وضعیت اقتصادی ایالات متحده امریکا در ربع سوم امسال بیشتر از توقع الی ۲.۸ فیصد رشد کرده است.

این در حالیکه سرمایه گذاران وضعیت اقتصادی ایالات متحده امریکا را از نزدیک نظارت کرده و به دنبال علایم نیرومند انکشافی هستند که احتمالاً توقعاتی مبنی بر اینکه بانک مرکزی ایالات متحده امریکا برنامه عظیم اقتصادی خویش را دوباره گسترش می بخشد، را بالا ببرد.

کرس ویلمس رییس کارشناسان اقتصادی در جمع از محققان می گوید که رقم کنونی شغل های جدید با احتمالات کاهش شغل زایی به دلیل تعطیل حکومت، مقاومت و ایستادگی کرده است. وی می گوید "کارشناسان توقع ایجاد ۱۲۵۰۰۰ شغل را

فرصت های وظیفوی در ایالات متحده امریکا در ماه اکتوبر افزایش را نشان میدهد

طبق آمار تازه وزارت کار ایالات متحده امریکا، اقتصاد این کشور فراتر از توقع به تعداد ۲۰۴،۰۰۰ شغل را در ماه اکتوبر به میان آورده است.

ترس و هراس وجود داشت که تعطیل ۱۶ روزه خدمات حکومتی در ماه گذشته به رشد و انکشاف اشتغال ضربه وارد کند

رقم معاشات و حقوق ماهوار خارج از سکتور زارعت این کشور بحیث شاخص کلیدی انکشاف بزرگترین اقتصاد جهان شمرده می شود.

اما ارقام اخیر نشاندهنده آنست که نرخ بیکاری از ۷.۲ فیصد ماه سپتمبر به ۷.۳ فیصد صعود کرده است.

وزارت کار امریکا میگوید که احتمالاً دلیل صعود بیکاری این است که در جریان تعطیل اکثریت کارمندان

د "بې ساري" اقتصادي سمونونو په هکله خبرو اترو لپاره د چین د مشرانو غونډه

د چین مشران د هغه څه په هکله خبرو اترو لپاره چې د دې هېواد رسمي خبري سرچینو "بې ساري" اقتصادي سمونونه ګڼلي، په پکن کې سره راټول شوی دي.

دا څلور ورځنی ناستې یا غونډې کولای شي چې په راتلونکي یوې لسیزې کې د چین د اقتصادي سیاست ټاکونکي وي. غونډې د تېلو دروازو تر شاه جوړېږي.

د دریم پلنوم کنګرې دې غونډې اتلسم نوم خپل کړی او لومړنی غونډه ده چې د جوړولو په وخت

کې یې، قدرت په ټولیزه توګه د شي جین پینګ په واک کې دی.

د صادراتي بازارونو پر ځای په کورنیو اړتیاوو د نوي اقتصاد د

تمرکز اړتیاوې او همدا رنگه مالي او ارضي سمونونه، د چین د

رهبرانو د راټولیدل اصلي محورونه جوړوي. د مالي چارو د ازادولو پروګرامونه او د دولت د مالکیت

لاندې شرکتونو کې د سمونونو راوستل (ترسره کول) هم د دې غونډې د بحث وړ مسائل ګڼل کیږي.

تیره میاشت، د کمونیستي حزب لوړ پوړي چارواکي یو ژنګ شنگ ویلي چې په دې غونډه کې به د اقتصادي او ټولنیزو سمونونو "بې ساریتوب" په هکله خبرې اترې ترسره شي.

دا طرح چې ۳۸۳ طرحه نومول شوی، د چین له رهبرانو غواړي چې ازاد بازار لپاره لازمي زمینې

برابري کړي چې د نوي والي او سیالۍ تشویقونکي وي او داسې بې ترتیب کړي چې د دولت کړنې د لا روڼتیا لرونکي شي.

خو کار پوهان وايي، له هغه ځای چې ټولې ناستې د تېلو دروازو شاته ترسره کیږي، اغیزې یې کیدای شي تر ډېرې مودې پورې معلومه نه وي.

د څېړونکو په وینا، تمه نه کیږي چې په دې غونډه کې د سیاسي سمونونو په هکله خبرې اترې وشي. د مالي چارو د ازادولو پروګرامونه، د دولت د مالکیت لاندې شرکتونو کې د سمونونو ترسره کول او ارضي سمونونه به د دې غونډې د بحث وړ مسایلو څخه وي.

۳۵ کلونه مخکې، همداسې ناسته جوړه شوې وه چې د چین د هغه وخت رهبر دنګ شیائوپنګ یې د دغه هېواد د بازار پر بنسټ اقتصادي تګلارې کې واقع کړی ؤ. □

کشور برتر تولیدکننده نفت در جهان

تولید به صورت روزانه استخراج می گردد صحبت می نمائیم. از مجموع تولید نفت جهان ۶۳ فیصد آن توسط ده کشور برتر تولید کننده نفت تولید می شود که ذیلاً از آنها یادآوری مختصر می نمائیم.

۱- روسیه

روسیه روزانه ۱۰,۷۳۰,۰۰۰ بشکه نفت را تولید می نماید که در کل ۱۲.۶۵ فیصد نفت جهان را تشکیل می دهد. روسیه با سهم ۱۲.۶۵ درصد از تولید نفت جهان، یک تولید کننده عمده نفت محسوب گردیده که ذخایر تثبیت شده نفت این کشور ۶۰ میلیارد بشکه است.

سایبریای شرقی منطقه دیگر نفتی این کشور است که در آینده به حفاری گذاشته می شود. برآوردهای ابتدایی نشاندهنده آنست که نفت آن منطقه به

»

ده کشور برتر تولید کننده نفت امروزی اند؟ با توجه به اینکه هنوز هم امریکا به منابع نفت عرب محتاج است، ممکن شما تعجب کنید که چطور در لست ده کشور برتر نفت قرار دارد، اما ما هنوز در شماره های اولین این لست قرار داریم.

در سال ۲۰۱۲، تولید جهانی نفت ۲.۵ فیصد افزایش یافت، که این افزایش انعکاس دهنده نیاز جهانی برای منابع طبیعی است. از جمله ده کشور تولید کننده نفت، نه آن تولید نفت را افزایش داده اند، در حالی که مکزیکو برعکس تولید نفت را کاهش داده است. ایالات متحده امریکا بزرگترین رشد را از نظر تولید نفت به اندازه ۱۴ فیصد در سال ۲۰۱۲ داشت.

ما در حال حاضر در مورد مجموع بشکه های نفت خام که طی مراحل

همه ما برای گشت و گذار در وسایط، حمل و نقل و ضروریات محروقاتی زندگی مُدرن خویش به (نفت و طلای سیاه) نیاز داریم. به نظر می رسد که اقتصاد جهان بطور خستگی ناپذیر به پیگیری از نفت، تولید نفت و کسب نفت به اندازه کافی، توجه خود را متمرکز نموده است. این مسئله جنگ مواد سوختی و سرنگونی دولت را نیز به همراه دارد. کسانی که نفت بیشتری دارند، همیشه توسط کسانی که نفت بیشتری نیاز دارند، دنبال خواهند شد. در حالی که گام های مثبتی در جهت کمتر محتاج شدن جهان به نفت وجود داشته است، ما هنوز بطور کلی در دهه دور و پایدار بر منابع انرژی پاک مانند انرژی آفتابی و انرژی بادی قرار داریم. پس کدام کشور ها

۴.۷ میلیارد بشکه می رسد.

۲- عربستان سعودی

عربستان سعودی روزانه ۹،۵۷۰،۰۰۰ بشکه نفت را که ۱۱.۲۸ فیصد نفت جهان می شود، تولید می نماید و دومین ذخیره نفت تثبیت شده را هم دارد که در حدود ۲۶۳ میلیارد بشکه نفت دارد.

۳- ایالات متحده امریکا

ایالات متحده امریکا ۹،۰۲۳،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید نموده که ۱۰.۷۴ فیصد نفت جهان را تشکیل میدهد. آژانس بین المللی انرژی (IEA) در نوامبر ۲۰۱۲ اظهار داشت، احتمال می رود که ایالات متحده امریکا از روسیه و عربستان سعودی پیشی بگیرد و در ۶ الی هفت سال آینده به بزرگترین تولید کننده نفت در جهان مبدل گردد. (۲۰۱۷-۲۰۲۰).

۴- ایران

ایران ۴،۲۳۱،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید نموده که ۴.۷۷ فیصد از تولید نفت جهان را تشکیل میدهد و ذخایر تثبیت شده آن دارای ۱۳۷ میلیارد بشکه نفت می باشد.

۵- چین

چین روزانه ۴،۰۷۳،۰۰۰ بشکه نفت تولید نموده که این رقم ۴.۵۶ فیصد

تولید نفت جهان را می سازد.

چین ۴.۵۶ درصد از نفت جهان را تأمین می نماید، اما در کار و بار نفت فقط از اواخر ۱۹۵۰ هنگامی که ذخایر بزرگ در بخش شمال شرقی کشور کشف شد، پرداخته است. چین نیاز جدی به نفت دارد و حتی با تولید نفت داخلی و ذخایر اثبات شده، هنوز هم جهت رفع نیازمندی های داخلی به واردات نفت ضرورت دارد.

۶- کانادا

این کشور ۳،۵۹۲،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید کرده که ۳.۹۰ فیصد تولید نفت جهان را تأمین می نماید و نفت کانادا از ایالت البرتا تولید می شود.

۷- عراق

عراق روزانه ۳،۴۰۰،۰۰۰ بشکه نفت تولید می نماید که ۳.۷۵ فیصد نفت جهان می باشد. اما به نظر می رسد که تولید نفت این کشور بخاطر مشکلات زیر ساختی و ناامنی کاهش یابد.

۸- امارات متحده عربی

امارات متحده عربی ۳،۰۸۷،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید کرده که ۳.۳۲ فیصد از تولید نفت جهان را تشکیل میدهد.

ذخایر نفتی این کشور از قرار معلوم به ۹۸ میلیارد بشکه میرسد. امارات متحده

عربی از منابع خود به شکل محتاطانه استفاده نموده و با برنامه های که روی دست دارد تولید نفت را الی سال ۲۰۱۵ در حدود ۵ میلیون بشکه افزایش خواهند داد.

۹- مکزیکو

این کشور ۲،۹۳۴،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید کرده که ۳.۵۶ فیصد تولید نفت جهان را می سازد.

بیش از یک سوم حصه تولید روزانه این کشور به ایالات متحده امریکا صادر میشود و در حدود ۱۰ درصد درآمد این کشور از تجارت نفت بدست می آید.

۱۰- کویت

کویت ۲،۶۸۲،۰۰۰ بشکه نفت در روز تولید می نماید که ۲.۹۶ درصد از تولید نفت جهان را تشکیل میدهد و سطح ذخیره ثابت نفت این کشور به ۱۰۴ میلیارد بشکه می رسد. □

منبع:

<http://>

www.celebritynetworth.co

m/articles/entertainment-

articles/top-ten-oil-

[/producing-countries](http://producing-countries)

برگردان: یما عقیف

نړيوالتوب څه ته وايي؟

ليکوال: تاج محمد تمکين
د افغانستان بانک د ختيځ زون اقتصاد پوه
سترو او لويو پانگوالو ته رسيري ځکه چې
د نړيوالتوب په پايله کې سوداگري نړيوالو
کړښو نه اوږي او د نړۍ سترې کمپنۍ د
نړۍ په ټولو ځايونو کې خپله واکمني پسې
ورځ تر بلې پراخوي.

نړيوالتوب سره له دې چې ځينې زياتونه هم
لري خو ورسره خوا کې گټې يې هم شته، د
بيلگې په توگه نړيواله سوداگري پکې
زياتيري، د سوداگرۍ د زياتوالي له امله زيات
خلک په کار گمارل کيږي او په ټوله نړۍ
کې د بیکارۍ کچه راکميري، د بیکارۍ د
کچې د کمښت سره څنگ کې د خلکو
عوايد لوړيږي او د خلکو د عوايدو له
زياتوالي سره د خلکو په ژوند کې ښه والی
رامنځته کيږي چې په پايله کې په اقتصادي
خوشالي باندې تماميږي، له سياسي اړخه هم
نړيوالتوب د نړۍ خلک يو بل سره اشنا
کوي، د خلکو ترمنځ بدگمانيانې د نږدیکيدو
له امله کميږي او د نړۍ وگړي د يو بل په
هکله کې زيات معلومات لاسته راوړي. په هر
صورت په نړۍ کې چې څوک ژوند کوي نو
د نړيوالو څخه ځان گوښه کولای نشي خو
ښه خبره دا ده چې د له داسې فرصتونو څخه
د نړۍ خلک مښته گټه واخلي او منفي لور ته
د نړۍ خوشالي د وړلو لامل بايد نه شي. □

پدیده بولي چې په هغې کې کلتوري او د
ټولنیز ژوند په اړوند نور بندیزونه کوم چې د
جغرافیایي پولو له کبله رامنځته شوي دي، له
منځه ځي. همدارنګه په بل څيړونکی وایي
چې د ټولې نړۍ د خلکو تر منځ ټولنیز او
اقتصادي اړیکو، غزولو او ټینګولو ته نړيوال
کیدل وایي همدارنګه د نوموړي په عقیده د
دې په پایله کې داسې یو نظام رامنځته کيږي
چې په هغه کې په زرګونه کیلو متره یو د بل
څخه لرې انسانانو د ژوند مختلف اړخونه یو
پر بل باندې اغیزې پریږدي، ځینې نور د
نړيوالتوب مثبت اغیزې داسې گڼي چې هغه
کې د تګ راتګ او د مالونو د وړلو او
راوړلو لگښت کميږي، د هېوادونو ترمنځ
سياسي بندیزونه کميږي، د ټولنو بنسټیز
جوړښت یو شان کيږي او د خلکو لپاره په
ژوندانه کې زیاتې اسانتیاوې رامنځته کيږي.
د نړيوالتوب یو جامع تعریف داسې هم
کیدای شي چې د نړۍ د هېوادونو د ملي
حکومتونو څخه په لوړه کچه د نړۍ د
ولسونو ترمنځ د داسې یو نظام رامنځته کول
په کوم کې چې د ټولې نړۍ د خلکو
اقتصادي، ټولنیز، کلتوري او د ټولنیز ژوند
اړوند ټولې اړیکې د یو ځانګړي قانون له
مخې تنظیم شي، د دغسې نړيوال سیستم
رامنځته کولو ته نړيوال کیدل وایي. د دې
تعریف سره خوا کې اقتصاد پوه کلارک
وايي چې د نړيوالتوب زیاته گټه د نړۍ

که ورځني ژوند کې د چارو شنونکو او ان
د عامو وگړو خبرو ته فکر وکړئ نو یوه
کلمه به ډیره زیاته واورئ چې د
ګلوبالیزیشن یا نړيوالتوب کلمه ده، دا
کلمه په تېرو څو کلونو کې ډېره عامه
شویده او د نړۍ د هېوادونو اړیکې چې
خومره سره نږدې شوي دي نو په هماغه
کچه د دغې کلمې د اوریدو لیکې هم
پراخې شوي دي او اوس عام خلک هم دا
وینا کوي چې مونږه او تاسې په یو نړيوال
کلي کې ژوند کوو.

نړيوالتوب داسې یوه کلمه ده چې د مختلفو
زاویو څخه تعریف کیدای شي او هر څوک یې
د خپل نظر په اساس پېژني، ځینې خلک د
نړيوالتوب تعریف د فرهنګي اغیزو شاوخوا
څرخوي خو ځینې نور یې بیا اقتصادي اړخونو
له پلوه څیړي او د دې ترڅنګ داسې کسان هم
شته چې د ټولنیزو اړیکو له پلوه د نړيوالتوب
پېژندنه خلکو ته ښيي، ځینې نور یې بیا د
تخنیکي پرمختګونو لکه: مخابرات او ترانسپورت
د اړخونو څخه نړيوالتوب پېژني خو په هر
صورت، نړيوالتوب د ټولو بدلونونو داسې یوه
ټولګه ده چې د ژوند ټولو اړخونو باندې یې
اغیز اچولی دی.

د نړيوالتوب یو څيړونکی مالکوم وائرز وایي
چې د نړيوالتوب کلمه د 1960 کال څخه
وروسته د سوداګرۍ په برخه کې رامنځته
شویده، وائرز نړيوالتوب داسې یوه ټولیزه

د افغانستان د بانکداری قانون

د بانک او مشتریانو رابطه

شپږ دېرشمه ماده:

(۱) د بانک او مشتریانو ترمنځ روابط د هغو ترمنځ د عقد شوو موافقه لیکونو تابع دي او د هغو شرایط او ضوابط په یو اړخیزه توګه د فسخ وړ ندي، خو دا چې په موافقه لیکونو کې بل ډول ذکر شوي وي.

(۲) بانک کولای شي هغه شرطونه او ضوابط چې مشتریان یې د هغو پر بنسټ معاملې ترسره کوي، په دغو موافقه لیکونو کې د ټکټانې نرخونه، فیسونه او لګښتونه شامل دي چې د بانک په واسطه په بانکي حسابونو کې د موجودو مبالغو له بابته یا د مشتریانو په واسطه د هغو اعتباراتو یا نورو خدمتونو له بابته چې بانک یې تامینوي، د ورکړې وړ دي. د هغو اعتباراتو د بېرته ورکړې شرایط چې بانک یې تامینوي بانک ته د بدیهې د مبلغ له بابته ټکټانه او نور لګښتونه یوازې د هغو ورځو لپاره چې دغه ډول مبلغ ترلاسه (حصول) شوی نه وي د ورکړې وړ دي.

(۳) بانک مکلف دی په سپارنو، سپماوو او بانکي اعتباراتو پورې اړوندو شرایطو او ضوابطو په هکله

د د افغانستان بانک د مقرراتو مطابق مشتریانو ته کافي اطلاعات ورکړي. (۴) د داخلي بانک او داخلي مشتریانو ترمنځ شخړې او د داخلي نمایندګیو د دفترونو د فعالیتونو په اړه د غیر مېشت بانک پر خلاف د مشتریانو ټولې دعووې، د افغانستان د اړوندو محکمو په واسطه حل او فصل کېږي. د هغو موضوعګانو حل او فصل چې د کمپسیون واک دی، لدې امر څخه مستثنی دی.

(۵) په هغه صورت کې چې په بانکي حساب کې موجودې سپارنې، د د افغانستان بانک په شمول د خاصو قواعدو تابع وي. پورتنی حسابونه غیر فعال ګڼل کېږي، په هغه صورت کې چې د یوه حساب لرونکي په هکله د ثبت شوې معاملې یا له بانک سره د رسمي مکاتې په واسطه رابطه نه وي لرلې، د نوي کال په لومړنۍ رسمي ورځ، بانک د راجستر شوي پست په ذریعه، د حساب د لرونکي په وروستني آدرس، اطلاعیه استوي او په هغې کې د غیر فعال حساب جزئیات او لږ ترلږه په یوه سیمه ایزه ورځپاڼه کې د حساب د لرونکي

نوم او د غیر فعال حساب جزئیات خپروي، له اطلاعې او خپرونې څخه د (۳۰) ورځو له تېرېدو وروسته، په هغه صورت کې چې د حساب لرونکي معلوم نشي، بانک مکلف دی د د افغانستان بانک ته مفصل رپوټ وړاندې او په غیر فعال حساب کې موجود رقم د د افغانستان بانک ته تحویل کړي. خو په د افغانستان بانک کې په یو خاص حساب کې وساتل شي. د د افغانستان بانک کولای شي د دغه خاص حساب وجوه په هغو مواردو کې چې لازم یې وګڼي، ترګټې اخیستنې لاندې ونیسي، که چېرې د لسو کلونو په موده کې د حساب لرونکي یا یې ورته، د خپل غیر فعال حساب د مالکیت په هکله قناعت بشونکي مدرکونه د د افغانستان بانک ته وړاندې کړي، د د افغانستان بانک مکلف دی نوموړی مبلغ مسترد کړي. د لسو کلونو مودې له تېرېدو وروسته، په غیرفعال حساب کې ټول موجود مبلغ د مالیې وزارت ته لیږدول کېږي او د دولت د عوایدو جزء ګڼل کېږي. □

بانکداری اسلامی در افغانستان

احمد سیر قریشی رئیس هیئت عامل
غضنفر بانک

جواب: بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک از ۵ سال بدینسو فعالیت می نماید.
سوال: بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک شامل کدام خدمات بانکی می باشد؟

جواب: این بانک بعد از اخذ جواز

بانکهای اسلامی شامل آن مؤسسات پولی و مالی اند که معاملات خود را مطابق شریعت اسلام انجام میدهند. بانکهای اسلامی در این اواخر نو آوری ها و فعالیت های جدید اقتصادی را در کشور های اسلامی به میان آورده اند.

اولین بانک اسلامی در سال ۱۹۷۵ در امارات متحده عربی، بعداً در کویت، مصر، اردن، ایران، مالیزیا، بنگله دیش، ترکیه و کشور های غیر اسلامی مانند دنمارک و ... به فعالیت آغاز نمود، در افغانستان نیز در پهلوی بانکداری سنتی، بانکداری اسلامی در تعدادی از بانکها صورت می گیرد.

گزارشگر مجله بانک در مورد فعالیت بانکداری اسلامی غضنفر بانک با محترم احمد سیر قریشی رئیس هیئت عامل این بانک گفت و شنودی داشته است که توجه شما خوانندگان را به آن جلب می نمائیم.

سوال: بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک چی وقت به فعالیت آغاز نمود؟

تفویض گردیده است.

سوال: آیا مردم از خدمات بانکداری اسلامی در افغانستان رضایت دارند؟

جواب: باید گفت که افغانستان یک کشور اسلام است و مردم با استفاده از معاملات اسلامی توانسته اند سهولت کامل و کالا های مورد ضرورت خود را به دست آورند و از جانب دیگر زمینه بهتر بازسازی، سرمایه گذاری در بخش های مختلف، رشد و توسعه اقتصادی و غیره به هموطنان ما فراهم گردیده است.

سوال: روند بانکداری اسلامی را در افغانستان چی گونه می بینید؟

جواب: بانکداری اسلامی در کشور به سرعت روبه رشد بوده و اعتبار زیاد مردم را کسب نموده است. تعداد زیاد از هموطنان ما از تسهیلات و خدمات شعبات بانکداری اسلامی در گوشه و کنار کشور مستفید شده اند. آرزومندیم در آینده نزدیک با تصویب قانون بانکداری اسلامی تسهیلات و خدمات زیادی را از این طریق به هموطنان خود ارائه نماییم. □

فعالیت بانکداری اسلامی، گام های مؤثری در این عرصه برداشته است. این بخش مطابق شریعت اسلام و طرز العمل بانکداری اسلامی د افغانستان بانک و رهنمایی های تیم نظارتی بانکداری اسلامی د افغانستان بانک و معیار های بین المللی فعالیت می کند. باید گفت که به علت تأخیر تصویب قانون بانکداری اسلامی از طریق شورای ملی، این بخش با یک سلسله مشکلات مواجه بوده، ولی با آن هم بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک با خدماتی چون: حساب جاری الودیع، حساب مضاربت پس انداز، حساب مضاربت میعادی، حساب وقف، تمویل مالی بر اساس مشارکه، تمویل مالی بر اساس مرابحه و ضمانت نامه های بانکی اسلامی فعالیت می نماید.

سوال: بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک در کدام ساحات سرمایه گذاری نموده است؟

جواب: بخش بانکداری اسلامی غضنفر بانک مطابق شریعت اسلام بدون پرداخت و یا دریافت سود، در بخش های مفید و مشروع که سبب رشد اقتصاد کشور گردد و زمینه شغل برای مردم فراهم گردد منجمله نفت، گاز، ساختمانی، زراعت، ترانسپورت و امثال آن سرمایه گذاری نموده است، اما به علت خروج نیروهای ایتلاف بین المللی از کشور، اندکی سرمایه گذاری ها کاهش یافته است. ولی با آن هم، غضنفر بانک خدمات ارزنده را در در بخش بانکداری به ویژه در بخش بانکداری اسلامی انجام داده که در همین بخش تا حال ۲۰ میلیون دالر سرمایه گذاری گردیده است.

سوال: انتقالات پولی در این بانک چگونه صورت می گیرد؟

جواب: انتقالات پولی در غضنفر بانک با معیار های بین المللی استوار است و از سیستم های مدرن و پیشرفته دنیا استفاده صورت میگیرد که بنابر زحمات کارمندان غضنفر بانک و اصل شفافیت، سرعت، معیاری بودن و اجرای درست کود های بین المللی، بین البانکی و اعتبارات در بخش انتقالات پولی و بانکداری حایز دو جایزه ارزشمند بین المللی گردیده است که جایزه نخست از جانب کامرز بانک جرمنی و جایزه دوم از جانب اکتیف بانک ترکیه به این بانک

فساد اقتصادی و

چگونگی مبارزه

با آن در پروسه

رشد اقتصادی

بخش سوم

است. در این کشورها نیازهای اساسی شهروندان اعم از غذا، سرپناه سلامتی، تعلیم و تربیه مورد بی توجهی قرار گرفته است. فساد عدم مدیریت و عدم احساس مسئولیت برای منابع ملی را بوجود می آورد و در نتیجه سبب تأخیر حمایت مالی و سرمایه گذاری های خارجی می شود.

اگر آفریقا قرار است، به میزان بیشتری پیشرفت بکند باید فساد در آنجا تا حد قابل قبول، مهار گردد. این همان موضوعی است که آقای جان سون بعنوان تعادل در کاهش فساد از آن نام می برد.

به فروپاشی ملی منجر می شود. از جمله طبق شواهدی که راجع به کشور های زایر و سومالی وجود دارد نشان میدهد که این کشورها با دادن امتیاز به خویشاوندان منجر به سقوط خودشان شد. مثال های دیگری نیز شامل فروپاشی رژیم مارگس و فیلیپین شد. فروپاشی اخیر در ساختارهای ایالتی در آلبانیا نیز چنین است.

در آفریقا تقریباً هرتغییری که در دولت ایجاد می شود، چه دیکتاتور و یا چه صلح گرا برای از میان برداشتن دولت های فاسد صورت گرفته

۳- آثار فساد در کشورهای صنعتی:

فساد در کشور های صنعتی نیز اتفاق می افتد. جان سون اشاره می کند که در آفریقا فساد شدیداً پیشرفت های ملی، اجتماعی و اقتصادی را تحت تأثیر قرار می دهد. در واقع فساد اغلب

۴- روش های مبارزه با فساد در

کشورهای مختلف:

عوامل بازدارنده فساد اداری به دو گروه تقسیم می شود. گروه اول عبارت است از مجموعه اقداماتی که نهادهای دولتی مانند سازمان های بازرسی و حسابرسی برای مبارزه با فساد اداری انجام می دهند. گروه دیگر مجموعه نهادهای، قوانین و محدودیت هایی است که جامعه بر مجموعه دولت تحمیل می کند و مانع سوء استفاده سیاستمداران و کارمندان از منابع دولتی می شود. نمونه بارز این نهادها آزادی مطبوعات و آزادی فعالیت های سیاسی است که سبب می شود یک حزب مخالف برای نظارت و افشای فساد اداری دولت، انگیزه و آزادی عمل داشته باشد. در بحث روش های مبارزه با فساد اداری می توان به بعضی از روش های مؤثر اشاره کرد.

- ۱- اصلاح ساختار نظام اداری و اقتصادی
- ۲- مقررات زدایی و خصوصی سازی
- ۳- احیای اخلاق
- ۴- نظارت بر ثروت، مصرف و سطح زندگی کارمندان دولت در بخش های اداری و اقتصادی
- ۵- جلوگیری از فساد استخدامی در ادارات مربوطه
- ۶- پاکسازی گروهی و جمعی نظام اداری از فساد

۷- ایجاد نهادهای مستقل و دایمی برای

مبارزه با فساد اداری و اقتصادی

۸- سیاست زدایی نظام اداری و اقتصادی

۹- تشویق کارمندان و شهروندان به ارسال

اطلاعات و افشاگری درباب عوامل فساد اداری

۱۰- آزادی و مصونیت مطبوعات در ارائه

گزارش و افشاگری فساد اداری و اقتصادی

۱۱- آموزش مسئولین دولتی در مورد

فساد اداری و مالی

۱۲- حسابداری و پاسخگویی در بخش عمومی

بخصوص شرکت های وابسته به دولت

۱۳- افزایش حقوق ماهانه (معاش) و

سایر امتیازات مادی کارمندان دولت

۵- نهادهای مستقل و دایمی برای

مبارزه با فساد در کشورهای

مختلف جهان:

بسیاری از کشورها به منظور کشف و پیگیری

و مبارزه با فساد اداری ادارات جداگانه و اکثراً

مستقلی ایجاد کرده اند. در برخی کشورها این

ادارات هیچگونه وابستگی اداری و مالی به

حکومت ندارند و کاملاً مستقل عمل می کنند.

در سایر کشورها ادارات مبارزه با فساد در

داخل اداره پولیس و یا شهرداری ها تشکیل

شده اند.

چرا دولت ها با فساد اداری مانند سایر

قانون شکنی ها برخورد نمی کنند و برای

رویارویی با آن نهادهای جداگانه ای را

ایجاد می کنند؟

دو دلیل مهم برای این اقدام وجود دارد.

اولاً تخلفات اداری در برخی موارد بسیار

پیچیده بوده که حتی کشف آنها به

تخصص ویژه نیاز دارد. موجودیت یک

اداره مستقل برای مبارزه با فساد، سبب

افزایش تجربه و تخصص مورد نیاز می

گردد و در نتیجه به مرور زمان کارآیی

این واحد در امر مبارزه با فساد افزایش

می یابد. ثانیاً استقلال این ادارات جلو

اعمال نفوذ مسئولین در تحقیقات آنها را

خواهد گرفت. بدون استقلال کافی این

نهادهای، مبارزه با فساد در رده های بالای

دولت ناموفق خواهد بود. در عین حال

حتی در مواردی که این ادارات تحت نظر

قوه مجریه فعالیت می کنند، فعالیت های

آنها در راه تجسس و جمعآوری و

اطلاعات نقش مهمی را در کشف موارد

فساد ایفاء می کند. مسؤولیت و اهداف

اداره های ضد فساد از کشوری به کشور

دیگر فرق می کند. در شهرداری های

امریکا این مراکز علاوه بر فعالیت های

تجسسی و کشف فساد به بررسی نقاط

ضعف دستگاه های اداری از نظر فساد

پذیری نیز می پردازند و هر سال خطر بروز

فسادهای مختلف را باتوجه به روش های

اداری موجود مورد ارزیابی قرار می دهند.

در کشورهای سنگاپور و هنگ کنگ

ادارات ضد فساد به منبع درآمد و نمونه

»

مصرف کارمندان دولت، توجه خاصی نشان می دهند. در هندوستان این ادارات موارد فساد کوچک (فساد در سطوح پایین کارمندی) را عملاً نادیده می گیرند و توان خود را برای مبارزه با فساد سیاسی و فساد مدیران عالی رتبه صرف می کنند. امروز ادارات و مراکز مبارزه با فساد اداری در برخی از کشورها در جهت مبارزه با فساد تشکیل گردیده است که می توان به آنها اشاره نمود:

۱- هندوستان

در هندوستان به منظور جمعآوری اطلاعات در مورد فساد اداری کمیونی به نام کمیسیون مرکزی حراست در سال ۱۹۶۴ تشکیل گردید. این کمیسیون در کلیه وزارت ها و مؤسسات دولتی شعبه دارد و پس از بررسی، موارد قابل پی گیری را به یک دایره ویژه در اداره پولیس به نام اداره مرکزی تحقیقات ارجاع می دهد. اداره مرکزی تحقیقات پس از انجام تحقیقات و جمعآوری مدارک دوسیه های فساد را برای صدور حکم قانونی به مراکز قضایی می فرستد.

۲- هانگانگ

کمیسیون مستقل بر علیه فساد

این کمیسیون در سال ۱۹۷۴ در عکس العمل به گسترش فساد در سطوح بالای اداره پولیس آن کشور تأسیس گردید و کاملاً مستقل از اداره پولیس عمل می کند. این کمیسیون دارای واحدهای

پولیس و تجسسی مستقل بوده و از صلاحیت های زیادی برخوردار است.

۳- جمهوری خلق چین:

از سال ۱۹۷۹ در داخل حزب کمونیست نهادهایی به نام کمیسیون های نظارت انضباطی ایجاد گردید. این کمیسیون ها در تمام سطوح فعالیت می کنند و موظف اند با سوء استفاده از منابع دولتی توسط مسئولین و کارمندان مبارزه کنند. عملکرد این کمیسیون ها در اثر تضاد های موجود بین حزب کمونیست و مراکز قضایی آسیب دیده است. مسئولین حزب در تحقیقات کمیسیون ها مداخله می کنند.

۴- نایجیریا

بعد از پاکسازی جمعی سال ۱۹۷۵ دولت اباسانجو در نایجریا دو نهاد مجزا برای رویارویی با فساد ایجاد کرد. اداره شکایات عامه برای رسیدگی به شکایات شهروندان از مظالم اداری و اداره بررسی اعمال فاسد برای تحقیق و رسیدگی به کلیه موارد فساد اداری ایجاد شده بودند. این نهادها موفق نبودند و پس از انتقال قدرت به دولت غیر نظامی در سال ۱۹۷۹ منحل شدند. به جای آنها دو نهاد جدید به نام اداره رفتار اداری و محکمه رفتار اداری تشکیل شد و همراه با آن آیین نامه خاصی نیز برای رفتار اداری تنظیم گردید. یکی از وظایف مهم این نهادها رسیدگی به مشروعیت منابع ثروت و درآمد کارمندان دولت بود.

۵- ایالات متحده امریکا

در امریکا پس از افشای ماجرای واترگیت و چند مورد سوء استفاده های مالی در شهرداری شهرهای بزرگ این کشور بسیاری از ادارات دولتی بخصوص اداره تحقیقات فدرال FBI در فعالیت های شناسایی و مبارزه با فساد اداری درگیر هستند.

۶- سنگاپور

در سال ۱۹۵۱ اداره بررسی اعمال فاسد تأسیس گردید. این اداره به کلیه اسناد مالی دولتی و خصوصی دسترسی دارد و در طی سالهای فعالیت اش برخی از سیاستمداران با نفوذ و کارمندان عالیرتبه دولتی را به پای میز محاکمه کشانیده است. در عین حال اداره مذکور بر اجراءات و فعالیت های مالی کارمندان معمولی و رده پایین نیز نظارت دارد و به طور کلی نقش مهمی در مبارزه با فساد اداری ایفاء می کند. □

ترتیب کننده: خارونکی احمد ولید

حیدری

مشاور ارشد حقوقی مشاوریت حقوقی د

افغانستان بانک

اقتباس:

سایت انترنتی

WWW.Transparency.org

نوشته: داکتر یوسف محنت فر

اطلاعیه د افغانستان بانک!

مطابق ماده سی و سوم قانون د افغانستان بانک پول رایج و واحد پولی افغانستان افغانی است، بناً از عموم افغانها، دواير و مؤسسات دولتی و خصوصی آرزومندیم تا در قرار داد ها و سایر معاملات و داد و ستد های اقتصادی، پول افغانی را ترجیح دهند، چون افغانی از با ثبات ترین پول های منطقه بوده که در ثبات برنامه ریزی های اقتصادی تان مشمر واقع می شود. ▣

BanK

Da Afghanistan Bank, Publication
Issue 77, Seventh Year, November 2013

